

Всеукраїнський день подяки Богові-2008

12 жовтня 2008 року на майдані Незалежності в Києві відбулася благодійна акція «Молитва за Україну». Цей захід, ініційований Церквою Християн Віри Євангелійської України, був ключовим у програмі святкування Всеукраїнського дня подяки Богові. Тисячі християн різних конфесій вийшли на площу, щоб подякувати Господу – за хліб, за мир, за Україну. До них приєдналися представники влади й інтелігенції, гості міста та завсідники майдану – молодь.

Старший єпископ ЦХВЕ України Михайло Паночко, розпочинаючи молитовну акцію, закликав усіх знайти достойні слова подяки Богові. Кожен із священнослужителів, які виходили до мікрофону, запрошував дякувати Богу за хліб насущний і хліб духовний, за мир сердечний та мир в Україні, за український народ і владу. Вони представляли різні Церкви, але дякували одному Богу.

Такі ж урочисті зібрання, окрім Києва, відбулися

в багатьох обласних центрах. Скажімо, у Дніпропетровську понад півтори тисячі християн збралися разом для урочистого Богослужіння. Християни Рівненщини, Івано-Франківщини, Криму, Донбасу та Поділля з'їжджалися для спільних Богослужінь.

Нагадаємо, що Церква Християн Віри Євангелійської України виступає ініціатором та організатором щорічного проведення Всеукраїнського дня подяки Господу – свята, яке набуває щораз більшої підтримки у суспільстві. Ідею проведення такого заходу національного масштабу озвучив старший єпископ Церкви ХВЕ України Михайло Паночко на зустрічі Всеукраїнської Ради Церков і релігійних організацій з Президентом України 3 березня 2006 р. Вона отримала схвалення українських Церков, адже між вірними всіх конфесій існує розуміння вдячності як однієї із християнських та загальнолюдських чеснот.

uupc.org

СЕМІНАРИ

Про деякі проблеми євангелізації

Відділ благовісту Церкви Християн Віри Євангелійської України провів у Бахчисараї семінар на тему «Аналіз благовісту: перспективи та розвиток». Близько 70 єпископів обласних об'єднань та пасторів, відповідальних за благовіст, приїхали до Криму, щоб побути в братерській спільноті й активно попрацювати над стратегією благовісту на наступні роки. Міркування завідділом освіти братства Анатолія Кліновського про деякі проблеми у справі євангелізації пропонуємо вашій увазі.

Анатолій Кліновський

Напевне, багато з нас не зовсім задоволені ситуацією в духовному житті своєї місцевості. Відомо, що в деяких областях цього року хрестили найменше осіб. Ми переживаємо великий духовний занепад, усе менше і менше людей навертаються до Бога. За комуністичного режиму в літній період ми хрестили чоловік 100-120, а тепер – заледве 10-15.

Не думаю, що Божя благодать змаліла або ж Бог захотів менше спасати. Можливо, існують якісь проблеми з нашого боку. Нам дуже легко скинути все на світ, моваля, люди нині нічим не цікавляться, вони перестали слухати. Може, до деякої міри це так, але нам не на це треба звертати увагу, а на себе, шукати проблеми, які можуть бути з нашого боку.

Кожен, хто проповіді, повинен бути впевнений в особистому спасінні. Бо інакше ніколи нікого не заохотить йти з ним до спасіння, коли сам добре не знає, куди йде. Але коли є особиста впевненість в спасінні, коли я знаю, що моє місце на небі і я туди йду, цим духом я можу захопити й інших людей.

Євангеліст повинен вести святе життя, бо життя проповіді більше, аніж слова, і люди мають тенденцію більше наслідувати те, що бачать, аніж те, що чують. Те, що люди бачать, змінює їх практично, а те, що вони чують, – тільки збільшує інформацію, тому важливо Євангеліє показувати. Апостол Яків пише: «Покажи мені віру свою без діл твоїх, а я покажу тобі віру свою від діл моїх» (Як 2:18). Євангеліє треба показати і пояснити, бо люди іноді бачать і не розуміють того, що бачать. А правдиву віру треба насамперед показувати. Франциск Асизський сказав: «Ми будемо проповідувати Євангеліє, а в окремих випадках ще й використовуватимемо слова».

Євангеліст повинен плакати за людьми, які гинуть, і в муках їх народжувати. Потім, в особистій бесіді, він пожинає те, що завоював на колінах. А холоднокрівна євангелізація – це свого роду театральна вистава.

Ловець душ повинен добре володіти духовним мечем. Тому коли ми хочемо проповідувати Слово Боже, а знаємо його слабо, ми не маємо чим працювати. Якщо ми не знаємо Божого Слова, у нас немає меча.

Євангеліст не лише повинен добре знати Слово, він повинен говорити конкретно. Слова Ісуса Христа були конкретні, до того ж по темі. Якщо в нас нема конкретного слова до слухачів, вони не розуміють, що ми від них хочемо. Слово повинне бути конкретне і мати конкретну ціль. Євангеліст повинен боротися за душі і повністю посвятити себе цій справі. Якщо насіння не помре, то воно залишиться одне. Ми повинні зрозуміти, що живемо на землі для одної, головної цілі – побудови Царства Божого; усе інше другорядне. Усе навколо нас повинно бути сконцентроване на спасінні людей, ми живемо для того, щоб продовжити роботу Христа й апостолів.

Закінчення на 2-й стор.

РЕЛІГІЯ І ПОЛІТИКА

Керівники християнських Церков України звернулися до політиків та народу з приводу політичної ситуації у державі

У Зверненні, яке було ухвалене 7 жовтня на зустрічі глав Церков, висловлено погляд провідників християнських Церков на проблему загострення політичного суперництва в Україні та можливі шляхи його подолання. В історії України було чимало сумних прикладів, коли у боротьбі за владу руйнувалася Україна, нищилася її державність, чим вміло користувалися супротивники, тому не варто повторювати цих помилок. Провідники християнських Церков закликають політиків та державних діячів знайти форми співпраці на благо України. Разом з тим вони звернулися до українців із закликом до взаєморозуміння задля уникнення збройних протистоянь, до праці на благо України та застерігають народ від зневіри і розчарування.

ЗВЕРНЕННЯ

керівників християнських Церков України до українського народу

Дорогі браття і сестри, співвітчизники!

«Усяке царство, що розділилося в собі, спустошиться, і всяке місто чи дім, що розділилося у собі, не встануть» (Мт. 12:25).

В умовах, коли в нашій державі знову загострюється політичне суперництво, яке підірває основи нашої державності, коли провідні державні інституції не можуть знайти порозуміння, а розчарування, байдужість та зневіра опановують суспільство, християнські Церкви України вважають за свій обов'язок звернутися до вас з викладенням свого погляду на ці проблеми та можливі шляхи їхнього подолання.

Ми переконані, що незалежність нашої держави – дар Божий, яким ми повинні розпоряджатися мудро і зважено, примножуючи, а не марнуючи дане нам Господом. Заповідана Спасителем любов до ближнього як до самого себе (Мт. 22:39) повинна виявлятися не тільки через любов до окремих осіб, але й через любов до всього українського народу як до своєї великої родини.

Ознакою істинної любові є жертвність, коли заради того, кого любиш, готовий віддати – і віддаєш – найцінніше, включаючи саме життя. «Немає більше від тієї любові, як хто душу свою покладе за друзів своїх» (Ів. 15:13), – говорить Господь Ісус Христос. Заради спасіння свого народу від Божого гніву пророк Мойсей був готовий прийняти на себе покарання за його відступництво. «Я жадав би сам бути відлученим від Христа за братів моїх, рідних мені по плоті» (Рим. 9:3), – говорить апостол Павло. Ці приклади жертвовної любові до свого народу повинні надихати кожного з нас, а особливо тих, хто наділений владою, на служіння Україні.

Владу дає Бог для того, щоб її носії, тримаючи в руках меч закону, захищав добро і карав зло. Кожен представник влади є невід'ємною частиною народу, а не стоїть над ним. Той, у чий руки дана влада – законодавець, виконавець чи судова, повинен пам'ятати, що за її використання він дасть відповідь не тільки перед суспільством і судом історії, але й перед Самим Богом. Кому служив він: народові, виявляючи любов до нього, чи самому собі?

Сьогодні ми вважаємо особливо актуальними винесені в епіграф євангельські слова. Це – нагадування всім, що боротьба за кращий політичний устрій, за утримання або перерозподіл владних повноважень може призвести до остаточного руйнування нашого державного дому.

Не раз в історії українського народу непримиренна боротьба між його провідниками призводила до знищення державності. Міжособні чвари князів, боротьба між собою гетьманів часів Руїни, взаємне побороювання керівників національно-визвольного руху в ХХ ст. – усе це сумні приклади того, як у боротьбі за владу над Україною руйнувалася сама Україна, нищилася її державність, чим вміло користувалися супротивники. Не варто повторювати цих помилок!

Дорогі співвітчизники! На керівниках лежить велика відповідальність за долю України, але це не означає, що частини цієї відповідальності не несе кожен з нас. Не потрібно чекати, доки хтось інший вирішить наші проблеми. Якщо кожен на своєму місці в міру можливого працюватиме на славу Божу та благо України, тоді ми дійсно зможемо виправити недоліки нашого державного і суспільного життя.

Незважаючи на політичні конфлікти за час незалежності України, наш народ ніколи не опускався до вуличних заворушень чи збройного протистояння, а громадянські протести завжди носили мирний характер. Це свідчить про мудрість і зваженість народу, що є запорукою можливості знайти порозуміння.

Цим спільним зверненням ми хочемо показати приклад того, що, незважаючи на об'єктивні відмінності між нами, ми можемо працювати разом. Віримо, що політики та державні діячі, залишаючись прихильниками різних поглядів, зможуть знайти форми співпраці на благо України.

Зневіра і розчарування не повинні зупиняти нашого суспільного поступу, бо тільки на нас, громадянах України, лежить відповідальність за те, що буде з нашим спільним домом завтра. Молімося Богів за владу і народ, працюймо разом – і нехай Господь допоможе нам!

Закликаємо на всіх вас Боже благословення!

Любомир (Гузар) – верховний архієпископ, глава Української Греко-Католицької Церкви; Філарет (Денисенко) – патріарх Київський і всієї Руси-України, предстоятель Української Православної Церкви Київського патріархату; Митрофан – архієпископ Білоцерківський і Богуславський, керуючий справами Української Православної Церкви; Маркіян Трофим'як – єпископ, заступник голови конференції єпископів Римско-Католицької Церкви в Україні; В'ячеслав Нестерук – голова Всеукраїнського Союзу об'єднань євангелістських християн – баптистів; Михайло Паночко – старший єпископ Церкви Християн Віри Євангелійської України; Леонід Падун – старший єпископ Української Християнської Євангелійської Церкви.

Про деякі проблеми євангелізації

Анатолій Кліновський

Закінчення. Початок на 1-й стор.

Особливості благовісту

Доктор Браун, даючи молодим проповідникам поради, казав: «Євангеліє – це істина, тому сповіщайте його просто, воно повинне бути доступним і зрозумілим». Коли Христос проповідував, то навіть маленькі діти розуміли, що Він сказав. Ми, проповідники з досвідом, хочемо іноді так закрутити, щоб тільки філософи це зрозуміли і зробили висновок: «Який розумний брат, як глибоко сказав». Це дитяча хвороба. Зауважте: коли проповідник починає рости, він проповідує просто, коли вже виріс – проповіді стають складними, а коли він доріс до нормального рівня, коли набрався мудрості, то й проповіді стають доступними і зрозумілими.

«Євангеліє – це істина, яку вам довірено, тому сповіщайте її щиро, від серця», – продовжував Браун. Один брат, проповідуючи, дуже голосно кричав. І чоловіки, які сиділи недалеко, дійшли висновку, що він кричить тому, що отримав за це гроші і повинен їх відібрати. Людей важко обманути, артистизм вони дуже швидко відрізняють від щирості.

«Євангеліє – це радісна звістка, тому сповіщайте його бадьоро і радісно». Якщо ми, проповідуючи, будемо похмурі, так, наче збираємося вести людей в якийсь тунель, ніхто не захоче за нами йти. Євангеліст своїм виглядом повинен проповідувати радість, він несе життя не тільки словом, а й виглядом.

«Євангеліє – це істина надзвичайної ваги, тому сповіщайте його переконливо». Це твердження також дуже важливе, звістка повинна звучати не голосливо, а переконливо, бо потрібно зламати розумовий бар'єр, який заважає людині прийняти істини Слова Божого.

«Євангеліє – це істина про безмежну любов, тому сповіщайте його з любов'ю». Це істина для багатьох незрозуміла, тому ілюструйте її». Чому Христос так часто ілюстрував Свої розповіді? Тому що в ілюстрації легше зрозуміти те, що хотілося б передати словами. Коли євангельська проповідь ілюстрована звичайними земними прикладами, вона стає зрозумілою людям. Далі Браун сказав: «Євангеліє – це істина про особистість, тому проповідуйте Христа».

Євангеліст, проповідуючи, повинен оволодіти служінням. І найкраща школа, де можна навчитися євангелізувати, – це сама євангелізація. Є такий вислів: «Якщо ви не вмієте євангелізувати, то починайте, там навчитесь!». Звичайно, це загальні вислови, певні знання проповідник повинен мати, але не всі знають, як підходити до людей.

Дехто боїться проповідувати, бо ще не освоїв методи євангелізації, однак найкраще ці методи освоюються в самій євангелізації. Хтось боїться виглядати смішним, боїться принизитися перед авторитетними людьми до рівня проповідника. Це, по суті, перешкоди сатани, і ці відчуття появляються при відсутності дійсної любові до Бога, любові до людей і при вираженні життєвої гордості. Подолання цих духовних недоліків відкриває нам двері до євангелізації.

Методи, яких слід уникати

Один із методів, який не варто вживати, – це показна євангелізація. І за Старого Заповіту, і за часів Христа найсвятіша частка євреїв, тобто фарисеїв, через формалізм і марнослів'я стали прикладом негативізму. У наш час бувають випадки, коли євангелізація набирає не євангельського духа, коли її метою є не спасти грішників, а відпрацювати зарплату, відвітувати. Є серед проповідників і такі, які просто хочуть прославитися в народі.

Доктор Локієр написав: «Якщо появляється талановита особистість, що володіє впливом на людей, то люди починають шукати її, а не Господа». Це вже біда! Був один випадок, коли люди настільки прив'язалися до пастора, що коли він їхав від них, вони бігли за саньми і плакали. Тоді пастор зупинився і сказав: «Простіть мені, я думав, що прив'язав вас до Ісуса, а я прив'язав вас до себе!». У цьому криється небезпека, бо важко знайти грань, щоб це відмежувати. Коли служитель ефективний, він не втече від слави. Але як служити так, щоб наша слава не затьмарила славу Христа, – от над цим варто задуматися.

Дуже часто в містах можна побачити бігборди із зображеннями євангелістів. Постає питання: кого ми хочемо прославити? Якби мені дали вибір, я би вважав за краще повісити там образи та ікони. Іван Христитель колись казав: «Йому належить рости, а мені – маліти».

Проповідник Гаррі Мурхауз приїхав проповідувати з Англії в Америку. Та як він не старався – ніякого пробудження. Він добу

простояв на колінах, питаючи в Господа, чому так. Тоді Господь показав йому картину: великі плакати із написом: «Найвидатніший проповідник сучасності». «Поки ото буде висіти, пробудження не прийде», – відповів йому Господь. Треба рекламувати Господа, а не себе; про великого, могутнього Бога говоритиме скромний євангеліст. Зацікавлювати потрібно Христом, а не собою, а ми іноді закриваємо собою Його. Господь каже: «Я Господь, оце Ім'я Мое, і іншому слави Своєї не дам, ні хвали Своєї божкам» (Іс. 42:8).

Апостол Павло пише: «Мені, найменшому від усіх святих» – не найвидатнішому зі всіх. Чи можете ви уявити собі Христа або когось із апостолів, які б себе прославляли? Це виглядає, наче проповідник агітує йти за ним, а не за Христом. Людина, якою б славного вона не була, не загітує йти за нею, бо це людина. Людей було дуже багато, тому коли ми представляємо нову людину, нічого нового ми не показуємо. Людям потрібно показати реального Ісуса, і за Ним вони підуть. Коли люди після євангелізації кажуть: «Який талановитий проповідник», а не: «Який добрий Господь!», то євангелізація пройшла неправильно.

Розважальний євангелізм

Є євангелізації, про які люди кажуть, що вони пройшли блискуче. Такі євангелізації можна порівняти з наркотиком – це як полегшення смерті для помираючого чи заспокоєння по дорозі до пекла. Євангеліст робить все для того, щоб грішника не образити, щоб не зачепити його гордість. Грішники, які будуть в пеклі, проклинатимуть проповідників, які обернули євангелізацію на театр. Я маю на увазі не театральні постановки, які часом бувають дуже змістовними, а те, коли вся євангелізація проходить як концерт чи театральне дійство, щоб просто розважити людей. І люди, які начебто були на євангелізації, насправді, гарно провели час.

Мало сьогодні показується дійсна сутність гріха, а більше веселощі. Євангелізація – це значить вказати на жалиху загрозу становища і показати вихід, а не потішити і заспокоїти. Люди веселі й задоволені розходяться по домах, але ніхто не кається. Слово Боже каже: «Не будеш засівати свого виноградника подвійним насінням, щоб не зробити заклятим усе насіння: і що засієш, і врожай виноградника. Не будеш орати волом і ослом разом. Не одягнеш одежі з двійного матеріалу, з вовни й льону разом» (Повт. Зак. 22:9-11). Отак залучення світського до духовного робить збір урожаю нульовим.

Неправильний заклик

Заклик до покаяння є найвідповідальнішою частиною всього служіння. Це саме те, для чого була проведена вся програма. Сьогодні діє такий метод покаяння: підняти руку, вийти наперед і заповнити анкету. Цьому методу близько ста років, раніше такого не було, але Дух Святий кликав до каяття і раніше.

Сперджен не закликав піднімати руку чи виходити наперед, а люди каялися, не дочекавшись кінця проповіді. Чарльз Фінней використовував інший метод: він запрошував бажаних пройти з ним в сусіднє приміщення, щоб люди не підіймали свої руки за принципом натовпу і щоб легше було відістати зерно від полови. Ми сьогодні боїмося це робити, думаючи, що ніхто не піде, ми навпаки хочемо, щоб якомога більше людей вийшли наперед. І це вважаємо великим результатом євангелізації, а скільки з них дійсно покалося – про це говорити не потрібно.

Слід остерігатися емоційних неправдивих навернень, покаяння, купленого солодкими обіцянками. Часто можна почути: «Прийди до Господа – проблем в житті не буде!». Де таке в Євангелії можна знайти? Бог буде пікуватися, і це безперечно, але Він ніколи не обіцяв нам життя без проблем, навпаки, як тільки ми наvertsаємося до Бога, проблеми якраз і починаються. Облесними словами чи емоційним натиском можна викликати певну реакцію, але в результаті із сотень одиниць залишаться служити Господу або й ніхто. Проповідник повинен знати правдивий мотив для покаяння і вміти правильно його передати.

Треба пам'ятати і про неправильні моменти в мотивації заклику. Перше – це настрої натовпу. Під настрєм натовпу маса людей може вийти наперед, але в церкві нікого з них не буде. І характерно, що чим більший натовп, тим легше людям «каятися». Серед великого натовпу легше загубитися, найтяжче покається людина, коли вона одна.

Бажання проповідника добитися негайних результатів – також неправильний підхід. Проповідник на євангелізації не відкриває суті християнського життя, і люди не знають, до чого вони закликані, вони сповідають емоційну

віру. Були випадки коли під час хрищення служитель закликав людей до покаяння, і тут же їх христили. Та коли після цього люди питали, що це за церква, то це приводило до великих неприємностей. Дуже легко солодкими обіцянками затягнути людей, що вони не знатимуть, куди йдуть.

Мистецький вплив проповідника

Добре, коли проповідник талановитий, але коли він своїми розповідями починає впливати на психіку слухачів, то це дешевий популізм. Це штучний метод, з допомогою якого легко вплинути на людину. Коли у своїй розповіді згадати про страждання дитинки, усі люди плакатимуть, а скажи їм про Христа – вмиють очі повисихають. Звичайно, є місце і для емоцій, але його не можна передозувати і ставити наперед, бо тоді не народяться люди.

Бувають випадки, коли проповідник не людей хоче схилити перед Господом, а ставить Бога на коліна перед людьми. Так вже просить прийти, що люди нарешті йдуть, бо думають, що Богові так без них тяжко. Цей метод може спрацювати, але так люди не народяться. Це може створити ефект, але бажаного результату не буде.

Особисті євангелізації

Я все більше й більше переконуюся в тому, що розв'язок завдання всесвітньої євангелізації залежить від застосування методу: до Бога – по одному. Місії, союзи, інші організації щось роблять для цього, але робота не буде зроблена, поки кожен спасений особисто не стане провідником благословення, а значить – ловцем душ. Ми підводили підсумки масових і особистих євангелізацій і дійшли висновку, що покаяння на масовій євангелізації є результатом особистого євангелізму, бо хтось раніше вже спілкувався з тією людиною. Я впевнений в тому, що коли ми хочемо проповідувати Євангеліє по цілому світу, то потрібно привести в дію колосальні незадіяні ресурси церкви, які все це чекають своєї години. Добре було б, коли б кожен член церкви особисто усвідомив свою відповідальність за людину, що гине.

Син Сперджена сказав: «Якщо ви поставите сотні пляшок і налєте в них бочку води, то щось в них і потрапить, але більша частина розіллється. А якщо ви хочете наповнити кожну пляшку, вам краще наповняти по одній».

Відомий також вираз Муді: «Я краще залучу десять людей до придбання душі, ніж сам придбаю сотні». Бог поставив служителів для того, «щоб приготувати святих на діло служби для збудування тіла Христового» (Еф. 4:12).

Святі – це всі члени церкви. У церкві кожен повинен бути євангелістом, і ми, служителі, для того і поставлені, щоб їх приготувати для цього, а не просто обслуговувати їх як парашани.

Масовий євангелізм – це добра річ, але він ніколи не замінить особистого. Масовий євангелізм більше відповідає рекламі, а сам процес спасіння проходить з допомогою праці конкретних віруючих над конкретними невірними. Біблія показує нам прекрасні приклади: розмови Христа з Никодимом, із самарянкою.

Практичні поради для роботи з душами

Перша зустріч може або налякати, або зацікавити людину. «Золоті яблука на срібній тарелі – це слово, проказане часу свого» (Пр. 25:11). Треба знати, з чого почати. Спочатку можна запропонувати цікаву брошурку чи почати розмову з цікавої теми, може, просто перемотати якогось співробітника добром. У Георга Ульямса є цікавий епізод. Один чоловік на його проповідях постійно злословив, тоді Ульямс запитав знайомих, яка улюблена страва цього чоловіка. Коли йому сказали, що устриці, то він наказав приготувати їх і запросив чоловіка на обід. Під час цього обіду чоловік покався. Психологічно людина – особистість і, можливо, саме в таких ситуаціях ламається отой психологічний бар'єр.

Можливо, людині потрібно допомогти в проблемі чи дати розумну пораду, треба постаратися розпізнати слухача. Не всі, хто нас слухає, готові прийняти наші слова. Дехто начебто й слухає, але в нього багато сумнівів, і тому при спілкуванні з ним потрібно розбивати ці сумніви. Хтось не відчуває ніякої загрози, але йому цікаво послухати нову теорію. Такій людині потрібно наголосити на небезпеці. Дехто приходить послухати тільки з цікавості, є й такі, які вислухають вас, а потім висміють. Є люди, які люблять посперечатися, тому не дозволяйте втягнути себе в суперечку. Комусь треба показати всю гидоту гріха, бо такі люди люблять гріх і не можуть його залишити.

Не спішіть передчасно заповнити людину в спасінні. Душа повинна відчувати себе негідною перед Спасителем. Не заспокоюйте неспасен-

них людей спасінням, краще вказуйте на доріг, якою до нього можна прийти. У жодному разі не можна обминати момент покаяння. Чим глибше покаяння, тим ближче людина може підійти до Бога. Не ставайте на бік грішника, коли Бог працює над його сумлінням. Будьте тактовними в розмові, не можна тиснути на людину, щоб безпідставно не принизити її особистість. Наскільки це можливо, євангелізуйте людей вашої статі. Є питання, які ніяк не стосуються до спасіння, тому в жодному разі не сперечайтесь, треба визначити це коло питань, в яких ми повинні бути поступливими. Будьте аполітичні, бо Господь хоче спасти всіх.

Не засипайте слухача великою кількістю текстів, розкажіть прості істини, але в жодному разі не заплутуйте людину. Якщо хочете відвернути співбесідника від себе, можете використовувати саме цей метод. Якщо ж хочете привернути його увагу, то вмійте його вислухати. Не дозволяйте нікому втручатися в вашу розмову. Наприкінці розмови обов'язково помоліться з людиною – це найголовніший момент вашої розмови, а ми часто чомусь упускаємо його. Наступне, що ви повинні зробити, – це розповіді людині про багатство, але вона має у Христі, і вказати на вірші із Слова Божого, які в цей час будуть їй на збудування.

Сила євангелізації і євангельської проповіді

«Бо ж слово про хреста тим, що гинуть, то глупота, а для нас, що спасаємось, Сила Божа!» (1 Кор. 1:18). Треба зауважити, що не всяка проповідь сильна, а сила в тому, що ми проповідуємо. В Євангелії багато тем. Але спасає саме слово про хрест. Не всяка проповідь, навіть про Ісуса Христа, містить в собі слово про хрест. Світ не проти прийняти слово про жертву Ісуса Христа: про те, що Христос зробить нас щасливими, що Він подбав про прекрасне майбутнє для нас, зробив нас дітьми Божими. Вони дуже раді, коли чуять це, чому ж тоді такий малий результат? Причина в тому, що в проповіді відсутнє слово про хрест, і ця відсутність робить євангелізаційну проповідь недостатньо сильною.

Деякі проповідники часів апостола Павла не були переслідувані за Євангеліє, бо не проповідували хрест, а залишали багато місця для особистих досягнень, для саморозвитку. Вони проповідували все, що завгодно, тільки не хрест. Але якщо себе треба розіп'яти, зректись себе, то де тут мій розвиток? Наше повинно вмирати і вмирати, щоб все більше проявлялося Христове. Тому ідея саморозвитку не співзвучна з євангельською проповіддю. Тут відсутнє слово про хрест. А хрест – це розп'яття свого «я».

Христос каже: «І хто не візьме свого хреста, і не піде за Мною слідом, той Мене недостойний» (Мт. 10:38). «Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною» (Мт. 16:24). І коли ідея хреста в проповідях відсутня, то це робить проповідь звичайною, людською. А хрест не залишає місця для нашого розвитку і для нашого тіла. Хрест – це розвиток в нас Ісуса Христа. Апостол Павло каже: «Уже не я живу, а живе в мені Христос».

У справі спасіння немає достойних і бласгородних людей, нема кращих і гірших – усі зіпсуті. Слово Боже каже: «Бо всі згрішили і позбавлені Божої слави» (Рим. 3:23). Усім потрібно покаятися, поховати своє «я» і народитися знову. Люди люблять, коли їм проповідують про Христову любов, тоді в них виростають крила, а варто лише сказати, що всі грішні, то може і камінь в вас полетіти. Чому у світі люблять багатьох проповідників? Бо багато з них насправді просто світські.

«Коли б ви за світу були, то своє світ любив би. А що ви не за світу, але Я вас за світу обрав, тому світ вас ненавидить» (Ів. 15:19). Якщо нема тих, що ненавидять, значить, ми щось не те проповідуємо. Христос сказав: «Мене гнали, будуть гнати й вас» і: «Моє слово виконували, будуть виконувати й ваше». Це нерозривні позиції, і якщо ми проповідуємо так, що нас не переслідують, то й слово наше ніхто виконувати не буде.

Я не маю на увазі, що треба так провокаційно говорити, щоб викликати людську ненависть, ні, треба просто правду говорити, а правда подібна до світла для хворих очей. Якщо Євангеліє – це світло, то знайдуться люди, які захочуть вимкнути його.

Сьогодні дуже популярне легке спасіння. Уся увага зосереджена на тому, щоб людина повірила в Господа, а все інше не має значення, можеш продовжувати грішити, головне – що ти Господа визнаєш. А Христос сказав: «Коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною. Бо хто хоче спасти свою

душу, той погубить її, хто ж за Мене свою душу погубить, той знайде її».

Людська ненависть і страждання за Євангеліє – це і є слава проповідника. Можна за різне постраждати, але мова йде про розумну, дійсно Євангельську звістку. І сьогодні слово про хрест все ще не має значення для багатьох людей. Ці люди хочуть відділити проповідь про Христа від слова про хрест. Але, як я вже зауважив, тільки слово про хрест має силу спасіння. Потрібно зрозуміти, наскільки ми зіпсуті, і тоді ми приймемо спасіння.

Сила проповіді втрачається, якщо для багатьох проповідь починає бути безумством і спокусою. Павло пише: «Бо й юдеї жадають ознак, і греки пошукують мудрості, а ми проповідуємо Христа розп'ятого, для юдеїв згіршення, а для греків безумство, а для самих покликаних юдеїв та греків Христа, Божу силу та Божую мудрість!» (1 Кор. 1:22-24).

Зауважте, тут не сказано: Христа люблячого, а: Христа розп'ятого, а це говорить і про наше розп'яття. Отож одна принципова складова сили євангельської проповіді – це слово про хрест, яке веде людину до розуміння повного згопсуття, до необхідності повного самозречення, для того, щоб народилося Христове.

Сила Святого Духа

«Та ви приймете силу, як Дух Святий злине на вас, і Моїми ви свідками будете в Єрусалимі, і в усій Юдеї та в Самарії, та аж до останнього краю землі» (Дії 1:8). Про це ми дуже добре знаємо, але дбаємо про це найменше, хоча ключ успіху криється саме в цьому. Ми більше дбаємо, щоб проповідь була змістовною, щоб голос наш гарно звучав, та не забуваймо, що притягає тільки Отець. Христос сказав: «Ніхто не може до Мене прийти, як Отець, що по-слав Мене, не притягне його, і того воскресну Я останнього дня» (Ів. 6:44). Ми можемо використовувати різні методи, але працюватиме лише той, в якому є Святий Дух.

Джонатан Едвардс був короткозорий, і коли проповідував, то в одній руці тримав рукопис проповіді, яку читав, а в другій свічку, щоб бачити, що читати, – оце була його проповідь. Та коли він проповідував, люди масово каялися, дехто навіть серед проповіді падав на лице і ридав. Це нічим іншим не можна пояснити, як тільки присутністю сили Святого Духа.

Посів зі слізьми

У минулому столітті, коли євангелісти про-водили євангелізації, вони проводили велику духовну боротьбу за людей. Ще Єремія казав: «Ой, коли б голова моя стала водою, а око моє за джерело сльози, то я плакав би вдень та вночі над побитими доньки народу моєго!» (Єр. 8:23). «Пливуть водні потоки з очей моїх, бо Твого Закону не додержують...», – так казав Давид (Пр. 118:136). Павло до ефеських єстерів писав: «Тому-то пильнуйте, пам'ятаючи, що я кожного з вас день і ніч безперестанно наваж за слізьми ось три роки» (Дії 20:31).

Один проповідник говорив: «Якщо ви, любі грішники, не будете плакати сами за собою, ідучи дорогою до пекла, тоді мені доведеться плакати за вас». І дійсно після цих слів він починав ридати.

Інший проповідник, який помер в 29 років, перед виходом на кафедру ридав перед Господом. У біографії Джона Сміта записано, що коли він не досягав у служінні бажаних результатів, то проводив дні і ночі в молитві до Бога. Він не нарікав, що люди жорстокі, ні, він молився: «Господи, дай мені душі, інакше я помру!». Я не думаю, що це були просто слова, бо просто слова Бог розпізнав би.

Подібні молилися і Джон Нокс: «О Боже, дай мені Шотландію, інакше я помру!». Його зять Джон Вельс закутувався в покривало і в холодну зимову пору молився ногами до поту. Коли дружина кликала його спати, він відповідав: «Як я можу спати, коли душі гинуть».

Одного разу молодий офіцер Армії спасіння подав рапорт про відставку і сказав: «Я все випробував, і нема результатів». Генерал відповів: «Попробуй сльози».

Апостол Павло пише: «Тепер я радію в стражданнях своїх за вас і доповною недостатко скорботи Христової в тілі своїм за тіло Його, що воно Церква» (Кол. 1:24). Це не фальш, не самохвальство і не пижа, це тихе, благоговійне бажання бути в спілкуванні з Богом.

Євангеліє потребує, щоб йому служили облиті кров'ю серця. Якщо це припиняється, наше спілкування з Творцем припиняється також. Не доповнювати міру Христових страждань – значить не нести Його хрест. Молитва за душі – це жертва, яка кровоточить. Якщо ж ми молимося холоднокровно, то ми не служимо Христу. Спонукають нас до цього може тільки любов: до Господа і до пропащих людей.

Христос і апостоли мали такий успіх в євангелізації тому, що вони в любові готові були померти за людей. Коли б нас поставити на цю вагу, ми виявилися б дуже легкими. Ми не тільки не готові померти, а іноді жаліємо навіть того, що в кишені, для потреб людей. А чим більше буде любові до людей, тим успішнішою буде євангелізація.

ЗАКОНИ СІЯННЯ ТА ЖНИВ

Коли приходить осінь і вже зібраний весь урожай, людям властиво підводити підсумки своєї праці, порівнювати плоди минулих і теперішніх. Кожен рільник, садівник, виноградар щиро радіє, дивлячись на плід своїх рук, коли зібрано рясний урожай. Так само і Небесний Отець, дивлячись на відкуплених дітей Своїх, котрі прийняли Ісуса у свої серця, радіє, бо це плід Христових страждань.

У Книзі Вихід читаємо, що Господь наказує дотримувати свята, які Він встановив: «І свято жнив первоплоду праці твоєї, що сієш на полі. І свято збирання при закінченні року, коли ти збираєш з поля працю свою» (Вих. 23:16). А в Новому Заповіті знаходимо таку пересторогу апостола Івана: «Пильнуйте себе, щоб ви не згубили того, над чим працювали, але щоб прийняли повну нагороду» (2 Ів. 1:8).

Розповідають, Йоганн Вольфганг Гете, великий німецький поет, мав одну характерну пристрасть. Ідучи на прогулянку, він любив наповнювати кишені насінням різних квітів і, проходячись, розкидав це насіння. І всюди, де він проходив, згодом виростили прекрасні квіти!

Друзі, ми маємо завдання від самого Господа Ісуса Христа: іти і приносити плід (Ів. 15:16). А плід – це результат посіву. Тому кожному варто задати собі питання: що сію я? Чи мій посів прикрашає Церкву Ісуса? Чи приносить славу Богові? Щоб відповісти на ці запитання позитивно, треба знати закони сіяння і жнив.

«Земля траву видала, ярину, що насіння розсіває за родом її, дерево, що приносить плід, що насіння його в ній за родом його. І Бог побачив, що добре воно» (Бут. 1:12). Це один з найважливіших законів, що встановлює порядок творіння. Його можна ще назвати **ЗАКОНОМ ПОДОБИ**.

Порядок у світобудові свідчить про розумного Творця. Зорі на небосхилі стоять на своїх місцях. Всесвітом керують непорушні закони, які ніхто не може скасувати, скажімо, закон всесвітнього тяжіння.

Уся жива природа виконує волю Божу. Не може зернятко гороху сказати: «Мені набридло бути горохом. Виросту краще капуста». Природа слухняна своєму Творцеві. Якби селянин, виходячи на ниву, не знав, що він там збере, якби кожне насіння давало плід, який йому заманеться, який врожай мав би очікувати хлібороб?

Отож важливо пам'ятати, що кожне насіння родить певний плід. Сієте пшеницю – виросте пшениця. Сієте жито – жито й виросте. Ця прекрасна гармонія в живій, як і в неживій природі, говорить про великий розум нашого Творця. Він, починаючи справу, знає, чим вона закінчиться, тому що вся світобудова послухна своєму Творцеві.

Однак є щось, що, все-таки, неслухняне Творцеві і завдає йому болю, щось, що змусило Сина Божого зійти на хрест. Людина, створена за образом Божим, наділена вільною волею, часто зловживає цим і не кориться законам світобудови.

Чи постраждає Бог, якщо людина йому не кориться? Ні. Всесвіт стоїть на своєму місці. Бог сидить на Своему троні. Він управляє своїм творивом. Але якщо людина не кориться його законам, вона ж перша і постраждає від цього.

Дію цього закону можна бачити як у «царстві матері», так і в «царстві духовному». «Не обманютеся, Бог осміяний бути не може. Бо що тільки людина посіє, те саме й пожне! Бо хто сіє для власного тіла свого, той від тіла тлінного пожне. А хто сіє для духа, той від духа пожне життя вічне» (Гал. 6:7-8).

Одного разу Яків обдурив свого сліпого батька і посіяв неправду. І скільки разів його потім обманювали діти, скільки разів обманював родич Лаван, скільки разів він поживав неправду. Закон подобає ніхто не може скасувати.

Або, приміром, Іосип, слухняний, богобоязливий – він постійно поживав благословення і милість Божу. Що людина посіє, те й пожне. Це закон, який приносить радість, оптимізм, упевненість у тім, що не сліпий випадок управляє життям, а розумний Творець, що життя – це не хаос і не якесь свавілля, це розумний витвір, яким керує Бог. На жаль, християни у сфері духовного життя не надто старанно піклуються про це.

Сіяння, про яке говорить апостол Павло, прямо

стосується способу нашого життя. Усе життя на землі – це час сіяння. А коли жнива? Жнива – це «кінець віку».

Можливо, саме через те, що для нас це далеке майбутнє, ми не особливо піклуємося про якість «насіння», яке сіємо своїм життям. Але нам не варто думати про жнива як про те, що стосується лише майбутнього. Частину жнив ми збираємо вже в цьому житті.

Ось наочна ілюстрація. Один пекар у маленькому містечку купував масло кілограмовими шматками в сусіда-фермера. Якось він запідозрив, що вага масла менша, ніж мала б бути. Протягом кількох днів він зважував їх, і з'ясувалося, що він мав слушність. На вимогу пекаря фермера заарештували. На судовому процесі суддя запитав фермера:

– Гадаю, ви користувалися гирями, коли зважували масло на продаж.

– Ні, ваша честь – відповів фермер.

– Як же ви тоді зважували масло? – здивувався суддя.

– Це легко пояснити, ваша честь. Замість гирьок я використовував буханці хліба вагою один кілограм, які купую в пекарні. І якщо вага масла виявилася меншою, нехай пекар звинувачує самого себе...

Закон справедливої відплати, безумовно, діє. Неодмінно настане час, коли ми пожнемо те, що самі посіяли. І тоді ошуканець виявиться обманутим...

Тому апостол Павло попереджає, що, обираючи певний спосіб життя, ми повинні знати: Бога нікому обдурити не вдасться. Що людина посіє, те й пожне!

Якщо ви посадите кукурудзу, а виросте гарбуз, це, безумовно, здивує. Але ніякого сюрпризу не буде, якщо ви, говорячи неправду, обмовляючи, заздорячи, врешті-решт залишитеся на самоті. Якщо ви говорите неправду, чекайте біди. «Хто сіє кривду, той жатиме лихо...» (Пр. 22:8); «Ві беззаконня орали, пожали ви кривду, плід брехні споживали» (Ос. 10:13). Кожен наш вчинок має свої наслідки.

Другий закон – **ЗАКОН МНОЖЕННЯ**. «І посіяв Ісак у землі тій, і зібрав того року стократно, і Господь поблагословив був його» (Бут. 26:12). Ісак з одного зерна зібрав повну пригоршню. Як таке може бути? Може – тому що існує закон, закладений у всьому Божому творінні, котрий свідчить про силу й творчу міць Творця. Якщо закон подобає говорить про мудрість Творця, який, починаючи справу, знає її кінець, то другий закон говорить про могутність і невичерпну силу Творця, який одному маленькому насіннячку може дати таку силу, що воно перетвориться на величезне дерево. Хіба це не чудесно?

Пам'ятаєте бідну вдову, що поклати дві лепти? Це був скромний посів, але яку похвалу від Господа вона одержала! Яку славу на всі віки вона придбала!

Воістину це дивовижне явище природи. Ви кладете в землю одну картоплинку, а звідти вибираєте багато... Закон множення – це закон чудес! Якби люди не бачили це чудо щороку, вони не переставали б дивуватися. Але оскільки вони бачать це постійно, те звикають до нього, і це чудо стає для них чимсь самим собою зрозумілим.

Коли Господь нагодував п'ять тисяч людей п'ятьма коржами і двома рибками, які знайшлися в одного хлопчика, усі визнали це за безперечне чудо. Чому? Тому що це примноження їжі відбулося в дуже стислий

термін, на очах у всіх. Але хіба час скасовує чудеса?

«А що вітер вони засівають, то бурю пожнуть, в них не буде й колосся, а зерно не видасть муки, коли ж видасть, чужі поковтають її» (Ос. 8:7). Ми зазвичай забуваємо, що, незалежно від того, добре це насіння чи погане, якщо ми його сіємо, воно множиться. Це ще одна причина, чому нам варто бути дуже уважними до того, яке насіння ми сіємо своїм життям.

Цей другий закон жнив дає нам наймогутніший заряд віри. Хтось може сказати: «Я проста жінка, у мене так мало сили. Що я можу зробити для Царства Божого?». Дорога сестро! Skorистайся цим чудесним законом множення, розвитку й росту, і те незначне, що ти посієш у душі, зможе принести колосальні жнива, про які ти, можливо, і не підозрюєш. Коли Петро проповідував у день П'ятидесятниці і калялися тисячі, то, можливо, у цей час Андрій сидів десь на узбіччі і тишився й славив Бога. Свого часу він привів цю одну людину до Христа, здавалося, це такий малий посів, і ось які жнива настали! Це дія закону множення.

Апостол Яків, звертаючись до церкви Божої, задає дуже важливе питання: «Звідки у вас війни та свари?» (Як. 4:1). І закликає подивитися, що вони сіють. «Чи не звідси, від ваших пожадливістей, які в ваших членах воюють?».

Третій закон – це **ЗАКОН СМЕРТІ Й ВОСКРЕСІННЯ**. «Поправді, поправді кажу вам: коли зерно пшеничне, як у землю впаде, не помре, то одне зостається; як умре ж, плід рясний принесе» (Ів. 12:24). Коли ми сіємо зерно, то збираємо подібні йому зерна у більшій кількості. Але це не те саме зернятко, що ми поктали в землю. Те згнило. Однак хоча воно й померло, життя не вмирає.

Про що говорить нам цей закон? А про те, що коли Христос помер на хресті і був похований, справа спасіння на цьому не припинилася. Для того, щоб життя тривало, воно повинне пройти через стадію смерті. Для того, щоб зернятко принесло багато плодів, воно обов'язково повинне вмерти.

Хто з нас не хотів би у своєму житті побачити благословення? Але кому подобається вмирати заради Господа, умирати для гріха, розпинати свою плоть, у чомусь виявитися скривдженим, упокоритися заради того, щоб здійснилася воля Божа у його житті?

Тертуліан, один з отців Церкви, свого часу сказав: «Кров мучеників – насіння Церкви». Коли перші християни вмирали за Господа, їхня смерть відкривала двері спасіння для багатьох душ. Апостол Павло відмовився від кар'єри й успіху в земному житті і в такий спосіб ніби вмер для світу, але зате став джерелом незмірних благословень для Царства Божого.

Четвертий закон – **ЗАКОН СТАЛОСТІ**. «Надалі, по всі дні землі, сієба та жнива, і холоднеча та спека, і літо й зима, і день та ніч не припиняться!» (Бут. 8:22).

Ці слова сказав Господь по закінченні всесвітнього потопу. Ці радісні слова дають надію, ними Бог уклав заповіт з людством, вони обіцяють життя й любов Божу. Зауважимо: сіяння й жнива – це такий же непорушний закон, як і зміна ночі й дня.

Навіщо нам вивчати ці закони? Той, хто займається землеробством, знає, що коли землю не обробляти, вона дуже швидко приходить у запустіння. Там одразу ж проростають бур'яни, і доведеться дуже багато трудитися, щоб земля знову стала культурною, доглянутою й плодоносною. Це говорить нам про те, щоб ми були постійні у своєму служінні Господу, щоб наше служіння не підпало під закон нашого настрою.

Сьогодні я пішов на зібрання, а завтра мені не хочеться, то й не піду. Ну, не подобається мені той проповідник! Завжди можна знайти причини для виправдання свого настрою. Але якщо прийшов час сіяння, хлібороб не дивиться на хмари або вітер. Він оре, копає, сіє, садить.

П'ятий закон – **ЗАКОН ТРУДА**. «У поті свого-го лица ти їстимеш хліб, аж поки не вернешся в землю, бо з неї ти взятий. Бо ти порох, і до пороху вернешся» (Бут. 3:19). Господь призначив людині трудитися. Жнива й сіяння, з одного боку, засновані на Божому благословенні, з другого – на праці. Щоб закони жнив гармонійно взаємодіяли, людині треба співпрацювати зі своїм Творцем.

Усі ці чудесні закони, про які ми розмірковували, свідчать про любов, творчу силу, міць нашого Господа, про його мудрість, і розум. Вони говорять про те, що Господь встановив порядок, послідовність,

Представники Церков обговорили стан державно- церковних відносин в Україні

Чергове засідання Наради представників християнських Церков України пройшло під головуванням протоієрея Олексія Петріва (УГКЦ). Серед основних питань порядку денного було обговорено ситуацію у сфері державно-церковних відносин в Україні.

Учасники засідання проаналізували результати опрацювання Державним комітетом України у справах національностей та релігій проекту Концепції державно-конфесійних відносин в Україні, стан проходження у Верховній Раді України законопроектів у сфері забезпечення діяльності Церков, а також ситуацію навколо ініціативи, підтриманої керівництвом Київської міської державної адміністрації, стосовно підписання проекту звернення Київської міської ради Церков і релігійних організацій при Київському міському голові, яке фактично втягує Церкви та релігійні організації у політичне протистояння.

Було намічено також план заходів, які до кінця 2008 року будуть реалізовані по лінії Наради представників християнських Церков України.

uupc.org

чергування в процесі сіяння і жнив, які скасувати неможливо. Це додає нам оптимізму, віри в те, що ми завжди можемо поклатися на нашого Господа. Але останній закон – це суб'єктивна сторона у справі жнив, це те, що залежить від людини.

У Книзі Еклезіяса читаємо: «Сій ранком насіння своє, та й під вечір хай не спочиває рука твоя, не знаєш бо ти, котре вийде на краще тобі, оце чи оте, чи обоє однаково добрі» (Екл. 11:6). Багато з нас цього року засаджували свої земельні ділянки, і хто б сподівався, що прийде повільно і врожай на багатьох ділянках виявиться мізерним? Але так само багато і цього року збрали добрий врожай. Тож працюй, друже, і Бог буде на твоєму боці, бо Сам Бог – невтомний Творець і найпрацьовитіший Працівник.

Той, хто працює на землі, добре знає, що таке праця в поті чола. Але чи кожен з нас це знає, працюючи на ниві Божій? Коли Ісус молився, Він молився до кривавого поту. Сестро і брате, чи молитесь ви так за своїх дітей? Чи так ми працюємо, вичаючі Слово Боже? А як трудимось, коли треба відвідувати служіння? Може, через найменшу неgodу на вулиці ми готові відсидітися вдома? Слово Боже говорить: «Хто вважає на вітер, не буде той сіяти, а хто споглядає на хмари, не буде той жати» (Екл. 11:4).

Приклади з фізичного світу стосуються і сфери духовності, у тому числі і нашого служіння. «Хто сіє з слізьми, зоспівав той жне: все ходить та плаче, хто носить торбину насіння на посів, та вернеться з співом, хто носить снопи свої!» (Пс. 125:5-6). Це правда, сіяти доводиться нелегко. Часом ми сіємо зі слізьми, сіємо Слово Боже в серця своїх ближніх і, бачачи їхнє відчуження, постимо й плачемо. Проповідуючи людям і у відповідь зустрічаючи образливі слова й образи, ми сіємо зі слізьми. Але, дорогі друзі, знайте: ті, хто сіє зі слізьми, сіє в поті свого чола, у радості понесе свої снопи.

Можливо, не все зійде, але те, що дало врожай, принесе радість. І трудівникові буде нагорода, коли взимку він побачить плоди своєї праці. І він славитиме за це Господа-Творця!

Жнива – це підсумок всього життя людини, дуже серйозний і відповідальний. Дорогі друзі, як би ви не жили, наприкінці доведеться підводити підсумки. Неминуче настане час, коли кожна людина буде звітувати Богові за все, що вона робила на цій землі. Нехай благословить нас Господь, щоб ми ніколи не забували, що повинні бути плодоносними деревами в його саду. Тож ідімо й приносимо плід! (Ів. 15:16). А плід – це результат посіву.

Апостол Іван попереджає, що треба трудитися так, щоб одержати повну нагороду: «Пильнуйте себе, щоб ви не згубили того, над чим працювали, але щоб прийняли повну нагороду» (2 Ів. 1:8). Нагорода – це те, що людина заслуговує за свою працю. «Пильнуйте себе», – закликає апостол. А людина, котра спостерігає за іншим, не може одночасно пильнувати за собою.

Безперечно, є люди, котрим Бог доручив пильнувати не тільки за собою. «Пильнуйте себе та всієї отари, в якій Святий Дух вас поставив єпископами, щоб пасти Церкву Божу, яку власною кров'ю набув Він» (Дії 20:28). Але навіть такі люди, у першу чергу, повинні пильнувати себе.

Тож нехай Господь допоможе нам пам'ятати про це і піклуватися про те, щоб бути добрим насінням для Царства Божого.

Підготував Олег Карпюк.

ПЕРЕМОГА У СПОКУСАХ

ВЧЕННЯ

Спокуси зустрічаються в нашому житті щоденно. Хто з християн не стикався з ними... Вони починають буквально атакувати кожного, хто робить перші кроки на шляху слідування за Христом. Вони, як правило, супроводжують духовне зростання християнина. І підстерігають досвідчених, духовно зрілих християн – зазвичай в час найвищого розквіту їхнього служіння.

Спокуси багатолітні, різноманітні і найчастіше непередбачувані. Тому такими актуальними залишаються питання, що звучать в серці кожного християнина: як уникнути спокус? Як вистояти в спокусах? Як вийти зі спокус переможцем? Через молитовне вивчення Слова Божого й особистий духовний досвід пастор-учитель Сергій Вітюков із Божого допомоги спробував відповісти на ці та інші питання.

Сергій Вітюков

Продовження. Початок у № 5-9 (44-48) за 2008 р.

«Тож нехай не панує гріх у смертельному вашому тілі, щоб вам слухатись його пожадли- востей... Хіба ви не знаєте, що кому віддаєте себе за рабів на послух, то ви й раби того, кого слухаетесь, – або гріха на смерть, або послуху на правед- ність» (Рим. 6: 12, 16).

Якщо людина робить вибір і само- вільно грішить, диявол завдає їй нових ударів, і можна чекати наступного етапу падіння у спокусах. Диявол буде добивати таку людину безпощадно.

Що він може робити? До вчинення прогріху він применшуватиме важкість провини, тягар і весь жах гріха. Коли ж людина згрішить, він посилює цю важкість.

Ще раз підкреслимо різницю між викриттям Святого Духа і звинуваченням диявола. Дух Святий говорить, що вся проблема – у гріху; Він вказує на гріх і показує, де вихід. Диявол вказує на провини, заганяє людину в глухий кут, переконує, що це безвихідь. І ми повинні чітко розрізняти викриваючий голос Духа Святого і гнітючий – диявола.

Безвиході не буває

Багато людей нарікають, мовляв, що з того, що я багато разів постив і молився. Що було, те і є. Людина починає вірити в безвихідь і впадає у відчай. А потім з образою, з бунтом відходить від Господа і починає грішити, додаючи гріх до гріха. Це тяжкий стан перед Богом. Серце таких людей стає запеклим і жорстоким у відповідь на тихий голос Святого Духа. Вони замикаються в собі, віддаляються від церкви, від спілкування з народом Божим. Вони перестають молитися і починають пити гріх, як воду.

Якщо ви знаєте когось, хто потрапив у таке становище, або якщо це сталося з вами, то дуже прошу: по-перше, усвідомте глибину милості Божої. Це не значить, що ми применшуємо тяжкість гріха; але ми усвідомлюємо, що милість Божя – вища. Далі наполегливо рекомендую піти до пастора, до братів, які можуть вам допомогти, які дадуть реальну, біблійну оцінку того, що сталося. Висповідайте свій гріх перед ними.

Якщо таке сталося з вашим другом – підіть до нього, він дуже потребує вашого спілкування. Можливо, він буде агресивний і навіть відмовиться прийняти вас. Але ви повинні знати, що чим більше він невпевнений, тим більше агресивний.

Пам'ятаю, ми з другом якимось розмовляли з чоловіком, який опинився в такому стані. Ми вказували на строгість і милість Божу, на небезпеку гріха і показували вихід. А той чоловік відверто над нами насміхався. Він буквально богозневажав. Однак ми продовжували говорити і молилися за нього, тому що Дух Божий дав нам любов до цього чоловіка.

Минув час. І той чоловік прийшов до Господа. Він на колінах каявся у своїх гріхах. А потім сказав мені щось, що я ніколи не забуду. Він сказав: «Якби ви тільки знали, як пекли мені ваші слова. І ця внутрішня впевненість у вашій правоті робила мене усе агресивнішим, тому що я прийняв рішення не повертатися до Господа. Але коли я прихилив додому, ваші слова набатом лунали в моїй голові. Я відчував, що Дух Божий використовує їх, щоб знову і знову говорити мені про необхідність повернення до Спасителя. Я мучився, не спав, плакав і ридав, але виправся, щоб тільки не йти до Господа».

Але настав день, коли Дух Божий покоровив його любов'ю, і він пішов і покаявся. Бог простив йому і відновив у всіх сферах життя.

Сфери, піддані атакам

Особливо сильно диявол атакує в тих сферах, в яких ми вважаємо себе сильними і думасмо, що там добре стоїмо, або в тих, в яких ми судили інших. Тому-то Ісус і застерігає, щоб ми не судили, бо яким судом судимо, таким осудять і нас.

Можливо, це сфера, в якій ми грішили до покаяння. Після падіння сатана приходить і каже: і чого варта твоя свобода у Христі? Ти робиш те саме, що робив до покаяння. І завдає останнього нищівного удару – спростовує те, що зробив Ісус Христос з людиною під час її покаяння, вибиває з-під її ніг той наріжний камінь, ту скелю, на якій стоять наша віра, наша надія, наше християнство.

І найжахливіше, що коли людина перебуває в такому стані тривалий час, її серце стає запеклим і вона все більше й більше занурюється в гріх.

Апостол, звертаючись до євреїв, застерігає: «Стережіться, брати, щоб у когось із вас не було злого серця невірства, що воно відступало б від Бога Живого! Але кожного дня заохочуйте один одного, доки зветься «сьогодні», щоб запеклим не став котрий з вас через підступ гріха» (Євр. 3:12-13).

Він закликає дивитися один на одного, бути уважним, щоб не зануритися в цей стан і не зробитися запеклим серцем і нечутливим до викривального голосу Святого Духа, щоб у результаті вибрати гріх як спосіб життя. Бо тоді людина може

повністю відступити від Бога так, що її вже просто неможливо знову відновити покаянням.

У Посланні до євреїв у шостому розділі з четвертого вірша апостол попереджає: «Не можна-бо тих, що раз просвітилися були, і скуштували небесного дару, і стали причасниками Духа Святого, і скуштували доброго Божого Слова та сили майбутнього віку та й відпали, знов відновляти покаянням, коли вдруге вони розпинають у собі Сина Божого та зневажають».

Коли людина знала істину Божу, була причасником Святого Духа, спробувала доброго Божого Слова, відчула силу майбутнього віку і після цього вибирає гріх як спосіб життя, стаючи нечутливою до викривальних дій Святого Духа, її вже неможливо відновити покаянням. Диявол заганяє людину в глухий кут, вибиває з-під її ніг основу, все те, що зробив з нею Бог, усі благословення, які людина мала в Ісусі Христі через покаяння і народження згори. Ось кінцевий результат падіння у спокусах.

Ставлення до гріха

Про це чітко і ясно написано в Євангелії. Біблія багато говорить про факт прогріху, але ще більшу увагу зосереджує на ставленні людини до гріха. А це ставлення буває різним. Наприклад, є гріх, вчинений, так би мовити, помилково. Є гріх, який облутує, про що апостол говорить в Посланні до євреїв. Є гріх самовільний, а є гріх на смерть.

«А якщо згрішить коли хто, і зробить що проти якої з усіх Господніх заповідей, чого не можна робити, і не знатиме, і завинить, і понесе свій гріх, то він приведе до священника беззавданого барана з дрібною худоби в оцінці твоєї на жертву за провину...» (Лев. 5:17).

Буває, людина вчинила гріх, виступила проти заповідей Божих, і Біблія каже, що вона винна, навіть якщо не знала, що це гріх. Якщо людина згрішила через незнання, нерозуміння, помилково, Старий Заповіт вимагав жертву за провину.

Але зовсім інша річ, якщо людина робила це зухвалою рукою, усвідомлено, навмисне. «А та душа, що зробить зухвалою рукою, – чи з тубільця, чи з прихोждька, – він Господа зневажає, і буде винищена та душа з-посеред народу її. Бо він знехтував слово Господа і зламав Його заповідь, – кінце буде винищена душа та, гріх її на ній» (Чис. 15:30-31).

Є й інше ставлення, про яке читаємо в Книзі псалмів. Давид говорить: «Блаженний, кому подарований злочин, кому гріх закрито» (Пс. 31:1). Коли людина усвідомила свій вчинок і кається перед Богом, коли вона ненавидить гріх, жаліє про те, що його вчинила, коли вона сповідує свій гріх перед Богом і приймає Боже прощення, це і є покаяння перед Богом. Бог прощає такий гріх, це прощений гріх.

Ще одне ставлення до гріха Біблія описує як гріх, що облутує. «Тож і ми, мавши навколо себе велику таку хмару свідків, скиньмо всякий тягар та гріх, що облутує нас, та й біжимо з терпеливістю до боротьби, яка перед нами...» (Євр. 12:1).

В 11-му розділі автор говорить про мужів віри. Зверніть увагу, як вони перемагали, як виступали в духовній битві в Ім'я Господнє і вірою здобували перемоги.

Далі автор радить нам звернути погляд на себе. Можливо, ми несемо тяжкий тягар гріха, який облутує нас. Його кінце потрібно скинути – в Ім'я Божє і з вірою.

Гріх, що облутує, – це гріх, який легко вчинити, гріх як звичка. Немало людей грішать. Коли вони роблять це часто, це перетворюється на звичку. Дехто звик обманювати, прикрашати, додавати щось до своїх слів. І таких звичок немало. Апостол говорить, що ми повинні скинути цей улюблений гріх, з яким ми тісно

зжилися. Ми повинні розлучитися з ним, назвавши свій вчинок і своє ставлення до нього по-біблійному. Бо важливий не лише сам вчинок, а наше ставлення до нього – до вчинення, під час вчинення і після нього.

У 10-му розділі Послання до євреїв автор говорить про самовільний гріх – гріх людей, які знали заповіді. «Бо як ми гіршімо самовільно, одержавши пізнання правди, то вже за гріхи не знаходиться жертви, а страшливе якесь сподівання суду та гнів палючий, що має пожертви протівників». Далі автор наводить аналогію зі Старим Заповітом. «Хто відкидає Закона Мойсея, такий немилосердно вмирає при двох чи трьох свідках, – скільки ж більшої муки – додумується? – заслугує той, хто потоптав Сина Божого і хто кров заповіту, що нею освячений, за звичайну вважав, і хто Духа благодаті зневажив!».

Апостол говорить, що є християни, які були просвітлені істиною Божою, свідомо обрали гріх як життєвий принцип і відкидають викривальний голос Святого Духа, через це применшуючи силу і значення крові Ісуса Христа, Його жертви. Цей стан, цей вибір – це і є самовільний гріх.

Зауважте: мова не йде про свідомий гріх, коли ми розуміємо, що грішимо, і гіршімо. Мова про добровільний, свідомий вибір, про гріх як життєвий принцип, про відкидання істини Божої, нехтування викриттям Святого Духа. На такий стан людини вже не впливає жертва Ісуса Христа.

І найстрашніший стан – про нього ми вже читали в шостому розділі Послання до євреїв. Прочитуємо ще раз: «Не можна-бо тих, що раз просвітилися були, і скуштували небесного дару, і стали причасниками Духа Святого, і скуштували доброго Божого Слова та сили майбутнього віку, та й відпали, знов відновляти покаянням, коли вдруге вони розпинають у собі Сина Божого та зневажають».

Є помилка, є гріх, а є відпадання, коли людина відходить від Христа, і гріховний спосіб життя стає для неї життєвою позицією, життєвим принципом. Така людина розпинає в собі Сина Божого і зневажає Його, зневажає все святе. Врешті-решт настає момент, коли Боже довіротерпіння закінчується. Бог сказав: «Не буде Мій Дух перемагатися в людині навіки».

Це вкрай печальний стан – коли людина вже не може покатися і повернутися до Бога.

Але навіть якщо ми згрішили і стали запеклими стосовно дій Святого Духа, коли змінюється наша позиція, наше ставлення до гріха, однак ми все-таки приймаємо Божий докір, каємося перед Ним і приймаємо Боже прощення, Бог прощає і відновлює нас.

Про це ми поговоримо далі.

Служіння біля стін Єрусалима

5 жовтня багато християн з різних країн зібралися на унікальне служіння навпроти прекрасного пейзажу стін Єрусалима з панорамою Старого міста. Молитися за мир в Єрусалимі закликали християнські та ізраїльські духовні і політичні лідери.

Одна з цілей заходу – показати багатомільйонну підтримку і солідарність християн з Ізраїлем. Організаторами такої безпрецедентної акції виступили християнське служіння Eagles Wings разом з ведучим Робертом Стерном. Цю насправді історичну подію транслював у прямому ефірі християнський супутниковий канал God TV.

У своїй промові член ізраїльського парламенту Гілан Едат сказав: «Для багатьох людей доказом існування Бога є факт,

що євреї досі існують. Ще більшим доказом реальності Бога є те, що Єрусалим перебуває у нашому володінні. Тільки перебуваючи під юрисдикцією Ізраїлю, Єрусалим може залишатися місцем, де кожен віруючий може вільно молитися. Ми віримо в Слово Божє, яке каже: «Дім Мій стане домом молитви для всіх народів». А таке можливе тільки коли ізраїльтяни володітимуть Єрусалимом».

Акція проходила під час біблійних осінніх свят Рош га Шана, Йом Кіпур і Суккот. Представник організації за єврейсько-християнський діалог сказав, що ніколи раніше в історії не було такого дружнього спілкування християн з євреями.

Равин Шломо Ріскі – духовний лідер багатьох євреїв в Єрусалимі вразив присутніх глибоким єврейським біблійним відкриттям. «Бог дав Аврааму особливий заповіт. Коли Авраам сумнівався, чи зможе він успадкувати Обіцяну землю, Бог наказав йому покласти три групи розсічених тварин і дві птахи. Одна птах – це Ізраїль, євреї, які повинні були нести місію поширення по всьому світу релігії миру, любові і справедливості. За нашою традицією три тварини символізують країни, які намагалися знищити нашу віру, – Єгипет, Рим, Грецію. Я довго думав, кого символізує друга птах, яку поклав Авраам. До зруйнування другого храму ми усвідомлювали свою місію для народів, у розсіянні ми її втратили. А ви, християни, почали виконувати її. Ви – ця друга птах. З вами ми не тільки виживемо, але й перемажемо!».

Наприкінці цього унікального зібрання ведучий Роберт Стерн запросив духовних лідерів молитися за мир в Єрусалимі. Invictory.org.

ПРОПОВІДІ

ГНІВ

Сергій Вінковський

Що таке гнів знають, мабуть, усі, бо гніватися не може тільки труп. Його нічим не розсердиш і не розізлиш. Як ставитися до гніву? Чи має він право на існування? Розібратися в цьому дуже важливо, тому що гнів – постійний супутник нашого життя.

Гнів – це певна реакція на події, які відбуваються в нашому житті. Ми можемо гніватися навіть на речі, які нас не стосуються. Біблія говорить, що є гнів Божий, а є гнів людський.

Усе, що огидне Богові, повинно викликати в людини гнів. І так багато людей безуспішно борються з гріхом, тому що гріх не викликає в них гніву. Вони, можливо, знайшли якісь моменти, якими виправдовуються, мовляв, я слабкий, немичний тощо. Та коли б гріх викликав у них гнів, вони одразу б відкинули його, бо все, що викликає в нас гнів, ми обов'язково відкидаємо.

Сам Господь гнівається на дії нечестивих, але Йому доводиться стримуватися. «Що скоро не чиниться присуд за вчинок лихий, тому серце людських синів повне ними, щоб чинити лихе. Хоч сто раз чинить грішний лихе, а Бог суд відкладає йому, однак я знаю, що тим буде добре, хто Бога боїться, хто перед обличчям Його має страх!» (Екл. 8:11-12).

Виявляється, Бог стримується, і нам дуже важливо зрозуміти наш стан, щоб гнів Божий не вилився на нас. Якщо ми не зупинимося, він обов'язково виллється. «Бо гнів Божий з'являється з неба на всяку безбожність і неправду людей, що правду гамують неправдою» (Рим. 1:18); «Бо заплата за гріх – смерть» (Рим. 6:23).

А як щодо людського гніву? Чи є взагалі таке поняття і чи має воно якийсь зміст? Ми повинні стримуватися від гніву чи, навпаки, давати йому волю? Біблія говорить про багато речей, які відбуваються в нашому житті. Скажімо, вона говорить: «Гнівайтесь, та не грішіть, сонце нехай не заходить у вашому гніві» (Еф. 4:26).

Павло допускає, що гніватися ми так чи інакше будемо. Коли нас ображають, коли з нами неправильно поводяться, коли чуємо щось проти того, що ми любимо, кого ми любимо, наші емоції проявляються. Павло попереджає, що в гніві людина може легко згрішити. Чому? Тому що тоді людина не володіє своїм розумом.

У кримінальному праві є поняття «стан афекту» – стан, коли якісь сильні обставини спонукають людину зробити те, чого зазвичай вона ніколи б не зробила. Відповідальність з таких людей не знімається, але міра покарання пом'якшується. Як стається, що людина, яка не могла підняти руки на муху, піднімає її на іншу людину?

«Гнівайтесь, та не грішіть...» Але як не грішити, коли все всередині просто кипить? Як змовчати? Чи може людина вгамувати свій язик?

Може і навіть повинна. Якщо людина досягає цього, вона сильна. Яків пише: «Бо багато ми всі помиляємось. Коли хто не помиляється в слові, то це муж досконалий, спроможний приборкувати й усе тіло» (Як. 3:2).

Коли людина в гніві, вона не обов'язково говоритиме погані слова, слова можуть бути добрими, та скільки сарказму в них приховано. Як на мене, слов'янські мови випередили в цьому плані всі інші мови. Коли приходить гнів, усі слова і думки спрямовані на те, аби вколоти, аби вийти переможцем. Але насправді така людина програє. Саме так люди програють свої долі, сім'ї, служіння, а то і життя. І все через те, що не змогли оволодіти своїм гнівом. Скільки сімей розбито через те, що люди просто не зуміли промовчати.

Гнів має страшну силу. Він – як маленька іскра, з якої може розгорітися величезна пожежа. У нас завжди виникає велике бажання ним поділитися, ми хочемо розказати про свій гнів, і крім того, шукаємо винуватця. Павло каже: «Гнівайтесь, та не грішіть». Він допускає, що ми будемо гніватися, тому дає наступну настанову: «Сонце нехай не заходить у вашому гніві».

Коли я був дитиною, то думав: як можна розсердитися так, щоб аж сонце стало? Та оскільки сонце не зупинялося, я вирішив, що ніхто ніколи не

гнівається. І тільки згодом зрозумів, що Павло мав на увазі – щоб ми свій гнів не залишали до ранку.

Але хіба це можливо? Певно, Павла ніхто ніколи не сердив, не ображав, тому він так легко говорив про ці речі. Насправді ж апостол Павло – один із тих, хто зазнав багато знущань, та попри все залишився вірним Христу.

З погляду світської людини ніхто не був більшим невдахою, ніж апостол Павло. Зробивши престижну кар'єру, здобувши надзвичайну на той час освіту, знаючи Писання, ставши членом синагоги у порівняно молодому віці, він відмовився від всього. Сьогодні люди відступають від Христа тільки через те, що, скажімо, начальник цього вимагає, бо інакше звільнить з роботи. Апостол Павло заради Ісуса відмовився від усього.

І ось цей апостол, в якого були всі підстави гніватися, і одного разу він заявив про це (коли його без суду били, а потім хотіли таємно відпустити дізнавшись, що він римський громадянин), навчає нас, гніваючись, не грішити.

До чого призводить гнів? Розгнівавшись, ми втягуємо в нашу ситуацію інших людей, намагаємося оправдатися, захистити свою думку. Біблія говорить: «Бо гнів людський не чинить правди Божої» (Як. 1:20). І апостол Павло, який почав так м'яко: «Гнівайтесь, та не грішіть, сонце нехай не заходить у вашому гніві», далі заявляє: «Усяке подратування, і гнів, і лютість, і крик, і лайка нехай буде взято від вас разом із усякою злобою» (Еф. 4:31).

Чому так суворо, адже ми гніваємося справедливо, тоді, коли потрібно. Проте Біблія каже: «Бо яким судом судити будете, таким же осудять і вас, і якою мірою будете міряти, такою відміряють вам» (Мт. 7:2). Коли ми даємо волю гніву людському, ми відкриваємо двері для того, щоб гнів Божий справедливо був вилитий на нас. Коли ми даємо вихід нашому гніву і вважаємо його справедливим, а ми саме так і думаємо, тоді Бог каже: «Якщо хочеш по справедливості, що ж, нехай так буде».

У Біблії записана вражаюча історія про чоловіка, якому було прощено великий борг, та сам він не зміг простити своєму боржникові і 100 динарів. «Коли ж він почав обраховувати, то йому привели одного, що винен був десять тисяч талантів. А що він не мав із чого віддати, наказав пан продати його, і його дружину та діти, і все, що він мав, і заплатити. Тоді раб той упав до ніг і вклонявся йому та благав: Потерпи мені, я віддам тобі все! І змилосердився пан над рабом тим, і звільнив його, і простив йому борг. А як вийшов той раб, то спіткав він одного з своїх співтоваришів, що був винен йому сто динарів. І, схопивши його, він душив та казав: Віддай, що ти винен! А товариш його впав у ноги йому і благав його, кажучи: Потерпи мені, і я віддам тобі! Та той не хотів, а пішов і всадив в'язниці його, аж поки він боргу не верне. Як побачили ж товариші його те, що сталося, то засмутилися дуже, і прийшли й розповіли своєму панові все, що було. Тоді пан його кличе його та й говорить до нього: Рабе лукавий, я простив був тобі весь той борг, бо просив ти мене. Чи й тобі не належало змилуватись над своїм співтоваришем, як і я над тобою був змилувався? І прогнівався пан його, і катом його видав, аж поки йому не віддасть всього боргу» (Мт. 18:24-34).

Як ми можемо гніватися, коли знаємо, що неймовірний Божий гнів був зупинений жертвою нашого Господа Ісуса Христа? Як ми можемо давати волю гніву, коли розуміємо, що за нас помер Ісус Христос і нас не було б тут, якби не Його кров, яка нас омила і звільнила? І Бог дивиться на нас через ці страждання.

Іншого призначення, як руйнувати людські життя, у гніву немає. Він роз'їдає наш дух і душу, він робить нормальну людину ненормальною, усі її дії спрямовані на те, щоб задовольнити гнів.

На що гнівається Бог? Ідопоклонство завжди

викликало в Нього гнів. Коли люди віддавали честь якомусь неопотребу, нікчемній речі, забуваючи при цьому Бога, хіба це не було приниженням? Хіба не було приниженням, коли люди поклонялися не Богу, Який вивів їх із Єгипту, а тільцю, якого зробили своїми руками.

Невірство також викликало Божий гнів. «Тому то почув це Господь та й розгнівався, і огонь запалав проти Якова, і проти Ізраїля теж знявся гнів, бо не вірували вони в Бога, і на спасіння Його не надіялись» (Пс. 77:21-22).

Скільки людей, у тому числі й християн, живуть, не вірячи Богу. Вони переживають за економіку, за зростання цін, гніваються на керівництво, вимагають чогось від інших, а до себе не мають жодних претензій. Апостол Павло каже: «Тому-то хто думає, ніби стоїть він, нехай стережеться, щоб не власти!» (1 Кор. 10:12). Ми іноді думаємо, що все знаємо і все можемо, та Бог може нас провчити, і я пережив якось таку ситуацію.

Одного разу я сказав людям, що їм не зрозуміти, що переживав Ісус, коли Його ображали, а от я це розумію. Того ж вечора мене обізвали так, що я стояв приголомшений і не міг і слова вимовити. Потім вже зрозумів, що Бог вирішив провчити мене таким способом, щоб вказати на самовпевненість.

Потрібно також пам'ятати, що образа і гнів завжди йдуть поруч. Коли ми згадаємо, скільки Бог нам простив, то усвідомимо, що повинні ненавидіти гріх, а грішника маємо любити. Бог ненавидить гріх, а грішників любить. Бог суверенний, ніхто Ним не керує, і врешті-решт настане час, коли Він покладе край беззаконню, і гріховні вчинки людей, які вони полюбили більше, аніж Бога, стануть для нас суддями. Та сьогодні Божа любов ще виливається на людей.

«Щедрий і милосердний Господь, довготерпеливий і многомилостивий. Не завжди на нас ворогує і не навіки заховує гнів. Не за нашими прогріхами Він поводиться з нами, і відплачує нам не за провинками нашими» (Пс. 102:8-10). Господь управляє Своїм гнівом. Він зі всіма поводиться милостиво. Що було б, якби Бог чинив з нами справедливо? А ми у своєму гніві завжди шукаємо справедливості.

А що таке наша справедливість в очах Бога, що таке наша праведність? Ісає каже, що вона – немов брудна одіж. Де нам взяти щедрості, любові, терпіння один до одного? Перш за все пам'ятаймо, звідки нас витягнув Бог. Боже милосердя більше, аніж Його гнів. Не раз і не два Він являв нам Свою милість. Тому апостол Павло і закликає нас звільнитися від гніву. А протиотрутою гніву є любов. «Ненависть побуджує сварки, а любов покриває всі вини» (Пр. 10:12).

Та чи покриває любов беззаконня? Коли ми бачимо, як хтось відбирає в когось гаманець, чи буде наше серце переповнене любов'ю і чи з захопленням ми спостерігатимемо за цим? Деякі люди готові за злочинця платити гроші, тільки б його не посадили. Але тоді ми стаємо співучасниками злочину. «Не беріть участі в неплідних ділах темряви, а краще й докоряйте» (Еф 5:11).

Як правильно реагувати? Ісус гнівався і навіть давав волю Своему гніву. Але зауважте, що Його гнів проявлявся тоді, коли Він захищав Боже. Він жодного разу не проявив гніву, коли Його били і знущалися над Ним. І ми, подібно до Ісуса, можемо і повинні навчитися стримувати свій гнів. Ось які поради дає нам Слово Боже: «Любов довготер-

пить, любов милосердствує, не заздрить, любов не величається, не надимається, не поводить нечестно, не шукає тільки свого, не рветься до гніву, не думає лихого, не радіє з неправди, але тішиться правдою, усе зносить, вірить у все, сподівається всього, усе терпить! Ніколи любов не перестає!» (1 Кор. 13:4-8).

Любов довготерпить – а гнів не терпить; любов милосердствує – гнів безпощадний; любов не заздрить – гнів може спалахнути через заздрість; любов не величається – а гнів ще й як величається, людина в гніві старається принизити інших. Схоже між ними тільки те, що як любов ніколи не перестає, так і гнів не перестає, поки не насититься.

Як приборкати свій гнів? Одні з найкращих ліків – піти й поговорити з тим, хто став джерелом роздратування. Щоб легше було йти, підійти з хорошим подарунком. Поговорити треба обов'язково, бо коли ми в гніві, то на все навколо ми дивимось наче крізь затемнене скло. І думаємо, що нас ніхто не бачить, водночас прикликаючи Бога бути свідком нашого «справедливого» гніву. У той час ми бачимо Бога таким, якими є ми. Тому потрібно ввійти в Божу присутність і побачити своє віддзеркалення. Ми повинні простити тому, хто образив нас. «Бо як людам ви простите прогріхи їхні, то простить і вам ваш Небесний Отець. А коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить вам прогріхів ваших» (Мт. 6:14-15).

Самі ми не зможемо цього досягнути, але Бог прийде нам на допомогу, коли ми звернемося до Нього в молитві. Ми повинні просити, щоб Бог навчив нас прощати, любити, дав нам слова любові, терпіння, щоб ранок Господній не застав нас у гніві.

Коли Павло дивився на церкву в Римі, то бачив, як вони терплять. Їх кидали диким звірям, над ними знущалися. Павло розумів, що всі ці страждання викличуть гнів у людей. Неможливо бути спокійним, коли твою дитину кидають на поживу звірям, коли твого батька вбивають глadiатори, тому він написав слова, які штовхають нас в обійми Ісуса Христа. Він сказав: «Не мститься самі, улюблені, але дайте місце гніву Божому, бо написано: Мені помста належить, Я відплачу, говорить Господь» (Рим. 12:19).

Він знав, що прийде бажання побачити справедливість, розплату, прийде спокуюся піти і щось зробити самому, тому сказав: «Не мститься самі, улюблені, але дайте місце гніву». Тут він відкриває для нас ще одну сторону: Бог звершить Свій суд. Ми хочемо, щоб все відбулося одразу, але Бог милостивий і довготерпеливий, Він має місце і час для всього.

Коли над Ісусом знущалися, Він молився за Своїх кривдників і просив для них прощення. Як нам цього не вистачає. Наскільки б більше ми досягнули в житті, коли б навчилися стримувати свій гнів і не прагнули побачити розплату. Скільки любові ми могли б дати іншим людям. І все це доступно, я вірю в це! Бо що не можливо людині, те можливо Богові. Тому всі наші болі, скорботи, утиски, непорозуміння, бажання ми повинні віддати Йому. І сказати: «Господи, керуй моїм серцем!». Ми повинні молитися про це!

Усі ми повинні зрозуміти, якої шкоди завдає гнів. Перш ніж він дійде до того, на кого ми гніваємося, він зруйнує нас. Для чого нам гніватися і вбивати себе, коли Бог Сам може вирішити всі питання. Тому відверніться від свого гніву, помоліться за людину і скажіть: «Господи, я віддаю все Тобі, Ти все владнаєш!».

Мене дуже вразила історія про жінку, яка дивом вижила в концтаборі. Якось, свідкуючи на служінні, вона впізнала колишнього охоронця, який жорстоко знущався над нею і її сестрою. Тепер він був для неї брат у Христі. Після служіння він підійшов, щоб вибачитися перед нею, хоч і не пам'ятав, що мучив саме її. Хіба ця жінка не мала права гніватися? Люди часто намагаються загнати нас в глухий кут, запитуючи, як Бог може простити вбивці. Може, якщо той вбивця покається!

Хай Бог збереже нас від таких іспитів, хай Його милосердя буде над нами, а для цього вчімося берігти себе від гніву в простіших ситуаціях. Вчімося володіти гнівом так, щоб сонце не заходило в гніві нашому. Щоб ще до заходу сонця ми поговорили, з'ясували все, а коли це неможливо, щоб помолитися, а Господь дасть відповідь. І ми побачимо велику славу Божу в нашому житті.

Бог знає все, Він любить і розуміє всіх нас, дає силу, а якщо Він дає силу, то повірте, що жити за Його постановами зовсім не важко. «Візьміть на себе ярмо Моє і навчіться від Мене, бо Я тихий і серцем покірливий, і знайдете спокій душам своїм. Бо ж ярмо Моє любе, а тягар Мій легкий!» (Мт. 11:29-30).

ХАЗАРИ І ПОЛОВЦІ: сумний кінець великих завойовників

ГОРТАЮЧИ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ

Кочові племена хазар і половців проживали на одній території приблизно в один і той же час. Обидва ці народи спустошували землі Київської Русі, яка їм платила данину. Але один з них канув у небуття, а потомки іншого продовжують жити і сьогодні, і не де-небудь, а в Україні. Чому так по-різному склалися їх долі? Виявляється, релігія може перетворити кровожерних кочівників і загарбувачів купців на працелюбний і богобоязливий народ.

Хазари

Навала гунів стала одним із Божих судів, що обрушилися на Західну Римську імперію, яка відступила від Бога. Але, зблизнувши, мов падаюча зоря, наводячи жах на Європу, великий завойовник Аттіла 454 року н. е. помирає. Створена ним колосальна імперія розпадається, як картковий будиночок. Народи, що входили в гунську конфедерацію, отримують незалежність. Серед них і хазари.

Своє походження хазари вели з роду Тогарми, сина Яфета. Деякі правителі хазар йменували себе царями Тогармськими. Одного з синів Тогарми називали Хазар, від імені якого і одержав назву народ, що пішов від нього.

Спочатку хазари проживали на території сучасного Дербента, де сьогодні виявлені їх стародавні міста Беленджер і Семендер. Історія хазар — це постійні війни з візантійцями, персами і тюрками, у ході яких Хазарія врешті-решт стає величезною державою, землі якої простягалися до сучасного Кавказу, північно-східного Криму, до південно-західних областей України і до Росії. Слов'янські племена полян, що жили на території сучасного Києва, платили хазарам данину.

На чолі Хазарської держави стояв каган. Цей титул передавався від батька до сина, а персону самого кагана обожнювали. Віра в божественну силу кагана і страх втратити її призводили до того, що майже на всі дії кагана і всі предмети навколо нього накладалося табу. Життя його перетворювалося на ланцюг тяжких заборон. Природно, що в такому становищі каган не мав можливості правити країною. Нею керував... цар (у різних документах він називається по-різному: каган-бек, бек, шад). Вважалося, що, старіючи, вождь втрачає силу, тому його вбивали і замінювали новим.

Жорстокими були і державні закони. Скажімо, воїнів, які не здобули перемоги в бою, страчували. Релігією хазар було тенгріанство, в основі якого лежало вшанування бога неба і світла, «страшного героя» Тенгрі-хана. Служителями культу були шамани, які влаштовували колективні камлання — дикі танці і бої на мечач в нагому стані. Цьому богovi приносили криваві жертвоприношення. У культурі велику роль відігравали амулети і вшанування різних дерев.

Однак з утворенням в Хазарії могутньої держави постала необхідність монотейстичної релігії, яка б духовно поєднала величезні землі і багато народів в єдине ціле. Зважаючи на те, що з мусульманами хазари постійно воювали, іслам був неприйнятним. Інша релігія — християнство — мала шанс стати державною. Однак політика візантійських імператорів, які використовували християнство, відлякала хазарський уряд від прийняття християнства. Тут ми бачимо урок того, як люди можуть дискредитувати релігію Христа. Пророк Єзекіїл говорить про таких віруючих, які лише називають себе християнами: «І коли прийшли вони до тих народів, куди поприходили, то зневажили святе Моє Ім'я, коли стали до них говорити: «Вони — народ Господа, та з землі Його повиходили!» (Єз. 36:20). Про це пише і апостол Павло: «Бо «через вас зневажається Боже Ім'я в поган», як написано» (Рим. 2:24). Чи не буваємо і ми часом в ролі візантійців, називаючи себе християнами, а насправді знеславляючи Ім'я Бога, дискредитуючи Його в очах невірнучих людей?

Нарешті, вибір хазарів падає на юдаїзм — близько 800 р. н. е. його і приймає Хазарія,

точніше, її панівна верхівка. Просте населення країни залишалося поганським.

Довгі роки Русь платила хазарам данину. Однак після зміцнення князівської влади на Русі і приходу до влади князя Святослава (945-972 рр.) становище змінилося. Войовничий Святослав не лише звільняє слов'янські племена від данини, але й іде походом на саму Хазарію. 965 року Святослав завдає поразки хазарам і захоплює їх місто Білу Вежу. У наступні роки князь ще кілька разів спустошував хазарські землі, а остаточно закінчив його справу син — князь Володимир (980-1015 рр.). Східні міста Хазарії були знищені, знамениті сади і виноградники спалені.

Через деякий час хазари остаточно сходять зі сцени історії і більше в літописах не згадуються. Однак невеликий залишок хазарського народу продовжував жити. Цим залишком була народність, пізніше названа караїмами. Жили вони в Криму, де їх центром було місто Чуфут-Кале під Бахчисараєм. І сьогодні екскурсантам, які відвідують ханський палац в Бахчисараї, обов'язково показують і печерне місто Чуфут-Кале. Релігією караїмів був юдаїзм. Шлюби укладалися лише між представниками своєї національності, завдяки чому караїми зберегли мову і культуру аж до наших днів.

У XIV столітті частина з них виїхала в Литву на запрошення князя Вітовта, що потребував добрих майстрів, де вони осіли і живуть й досі, в основному — у районі Тракая. Мають прямий зв'язок караїми і з династією Романових. Річ у тому, що мати Петра І Наталія Кирилівна походила з роду князів Наришкіних. Останні були вихідцями з караїмів. Прізвище Наришкін утворене від караїмського слова «нариш», що у перекладі означає «граніт».

Сьогодні в Криму проживає близько двох тисяч караїмів. Найбільша їх громада збирається в Євпаторії і налічує близько 800 осіб. Нащадки караїмів проживають також в містечку Галичі Івано-Франківської області.

Подібно до того, як віра в Бога зберегла єврейський народ в години лихоліття, так і караїми збереглися як народ тоді, коли переважна більшість хазар канула в небуття.

Кам'яні баби

У багатьох місцях південно-східної України можна побачити дивні кам'яні скульптури, умовно названі «кам'яними бабами». Це ідоли — один із небагатьох слідів войовничого народу половців.

Спочатку батьківщиною половців були

землі на північ від Алтаю, в Приіртишші. Потім, внаслідок змін політичної і кліматичної обстановки, після довгих поневірянь половці (або, як вони самі себе називали, кипчаки) опиняються в запорізьких степах і в 1055 році вперше стикаються зі слов'янами.

Протягом наступних 200 років історія половців — це безперервні війни зі слов'янськими князівствами, на які вони постійно робили набіги, беручи в полон жінок і дітей. Боротьба з половцями оспівана в знаменитому давньо-

руському творі «Слово о полку Ігоревім». У 20-ті роки XIII століття їх підкорили монголи, які остаточно розбили їх до середини XIII віку. Незабаром після цього згадки в літописах про половців припиняються, і половці приєднуються до великої сім'ї народів, які канули в небуття.

Досліджуючи Книгу пророка Єзекіїля, про роцтва про різні племена і царства, ми бачимо, що історія будь-якого народу залежить від його ставлення до Бога і Його законів. Жодне царство у всесвітній історії не зникло випадково або просто лише внаслідок економічних чи політичних причин. Провідну роль в занепаді держави завжди відігравала релігія, яка й визначала історію і майбутність держави, її розвиток і особливості. Тому, досліджуючи історію половців, одного з народів Кам'яної могили, необхідно звернутися до їх релігії, щоб розібратися в причинах гіркої долі цієї народності. Переважна більшість половців упродовж всієї своєї історії залишалися поганями. Однією з провідних складових їх релігії була астрологія, яка користувалася великою популярністю. Ворожіння шаманів за зірками, шаманські камлання над священним камінням і згорілі баранчі лопатки, святилища предків, обкладені сотнями вбитих ворогів, звіщали кипчакам боротьбу, кликали до далеких походів. Таким чином, їх релігія, як і іслам, закликала до війни. Тому причину безперервних воєн треба шукати насамперед в релігії половців, а не в соціально-економічних проблемах, які відігравали лише другорядну роль.

Широко поширений у половців був спиритизм. Через шаманів люди зверталися до злих і добрих духів, просили в них допомоги. Влада шаманів у половецькому суспільстві була величезною. Викликаючи демонів, шамани робили перед натовпами народу різні чуда, змушуючи людей тремтіти від жаху.

Половці вірили в безсмертя душі і тому в могили клали багато речей. Очевидно, тойбічний світ уявлявся половцям простим продовженням справжнього. Але вони вірили, що, переходячи в інший світ, душа набувала особливої можливості для того, щоб допомогти людям (особливо рідним), які приносили їй жертви. З цієї вірою безпосередньо пов'язане спорудження над могилою кам'яних статуй. Бідні люди, які не могли поставити своїм предкам кам'яні статуї, ставили дерев'яні або обмежувалися войлочним зображенням предка на юрті. Біля кам'яної статуї споруджувалося святилище, і кожен половець, що проїжджав мимо, повинен був принести жертву такій статуй і поклонитися їй, щоб заручитися її підтримкою.

Поетичний опис цього обряду залишив великий азербайджанський поет XII століття Нізамі, дружина якого була половецькою:

І перед ідолом гнеться кіпчаків спина...

Вершник притишує хід, зупиняючи свого коня,

Він стрілу, нахилившись, поміж трав заганя,

Знає кожен пастух, коли стадо своє проганяє:

І візю перед ідолом тут свою залишає...

Статуї окроплювалися в основному дитячою кров'ю, яка вважалася найбільш гідною і жаданою жертвою. Проблеми з добуванням цієї крові не було — полонених було дуже і дуже багато, та й принесення в жертву своїх дітей вважалося нормою.

Отже, культ війни, поклоніння демонам, принесення в жертву дітей — такою була ідеологія цього народу. Довгі десятиліття половці сіяли війну, кров і сльози. І нарешті, стогін вбитих і по-звірячому замучених чоловіків, згвалтованих дівчат, принесених в жертву дітей переповнив чашу Божого терпіння. Над половецькими був проголошений вирок. І тепер лише кам'яні баби, просякнуті кров'ю дітей, нагадують про цей народ.

Привидіться до цих кам'яних зображень, прислухайтеся до звуків ступу — і ви почуєте кінський цокіт, крики про допомогу, які лунали тут понад 800 років тому.

РЕЛІГІЇ СВІТУ

ШАМАНИ

В основі шаманства стоїть фігура жерця-шамана, що є посередником між людьми і духами. Одне з найголовніших завдань шамана — камлання (від тюркського «кам» — шаман), тобто його спілкування з духами під час ритуального танцю. Виконуючи цей обряд, шаман впадає в глибокий екстаз, при якому його психіка зовсім відключається. У цей час він може робити надзвичайно високі стрибки, неможливі для звичайної людини, тримати в руках розпечене залізо чи вугілля.

Шамани, за якими спостерігали вчені, розповідали, як вони спілкувалися під час камлання з духами і що ті їм говорили. Ритуальний танець шамана зображує його мандрівку у світ духів. Цей танець в багатьох народів супроводжується ударами в бубон, що створює слуховий вплив на психіку людини.

Камлання в різних народів відбувається в різних місцях — у хатинах, під відкритим небом, у спеціальних культових спорудах. В одних народів воно здійснюється вдень, в інших — вночі.

Тривалий час шаманів через їх незвичну з людської точки зору поведінку вважали психічно нездоровими людьми. Сьогодні зрозуміло, що вони психічно цілком здорові. Все приводить до висновку про одержимість шаманів духами. А втім, вони усвідомлюють це самі.

Варто зазначити, що танці шаманів можуть тривати протягом доби, при цьому ритуальний одяг шамана важить понад 30 кілограмів, і кожний рух в танці чітко регламентовано. Справді, звичайний, навіть фізично розвинутій людині це не під силу. Шаманові ж, за словами якого в ньому перебуває дух, зробити це неважко.

Розвинуте в шаманстві і поклоніння злим духам з принесенням їм в жертву тварин і людей. Шамани поділяються на білих і чорних; перші спілкуються з «верхніми», другі — з «нижніми» духами. У шаманів є своє бачення світу, представлене в складній структурі світового дерева, де переплітаються різні сфери. Зовнішній вигляд шамана відповідає його «функціям» — одяг білий або чорний, причому кожна деталь має символічне значення. Глибоко помиляються ті, хто думає, що шаман може бути вправним актором або шарлатаном. Дослідження чітко доводять, що, окрім незвичних явищ, що супроводжують камлання, шаман зобов'язаний кожного дня «доводити» свою силу, тобто знаходити тварин, що пропали, передбачати події на найближчий час, зцілювати хворих. І все це він робить із вражаючою точністю. Шаман — це також вмілий психолог, який «бачить» навіть незнайому людину наскрізь.

Духовні раби

Під час камлання страшна сила, що оволодіває шаманом, підкорює і присутніх людей. Внаслідок цього вони теж впадають у транс, опиняючись в полоні невідомих сил. Кожне камлання залишає глибокий слід в психіці людей у вигляді почуття страху перед самим шаманом, а головне — перед духами, що володіють ним.

Шамани жорстоко карали будь-які новинки, заняття наукою, адже простіше мати справу з темним натовпом, ніж з освіченими людьми. Від людини при цьому не вимагалось нічого іншого — лише поклоніння духам. Таким чином, цілі народи Півночі перетворювалися на рабів невідомої темної сили. Тривалість життя людей в середньому становила 28 років. Помираючи в цьому віці, люди мали старечий вигляд.

Останнім часом шаманство знову набирає сили. У багатьох автономних північних республіках Росії ідею незалежності пов'язують з ідеєю відродження шаманства як державної релігії. Бурхливе відродження шаманства свідчить про наближення останніх часів, під час якого, як написано в Біблії, появляться лжепророки. За своєю суттю шаманство — це одне з розгалужень сатанізму, причому вельми відверте! Стан одержимості злими духами, описаний в Біблії, цілком відповідає явищам, які спостерігаємо в шаманстві. А камлання — це явний обряд поклоніння дияволу. Справді, як страшно, коли цілі народи, відходячи від Бога, потрапляють під вплив сил зла.

Але сьогодні серед безкраїх снігів Півночі звучить і Євангельська Звістка, яка, наче промені сонця, розсіює морок і веде до спасіння тисячі людей, що замість сліпого жаху отримують радість від спілкування зі своїм Творцем.

Ісус попереджав нас про прихід лжехристів і лжепророків, які спробують обманути навіть вибраних (Мт. 24:23-27; 2 Петр. 3:3; Юди 17-18). Найкращий захист від брехні і підступу — це знання істини. Віруючі, які ретельно вивчають Біблію (2 Тим. 2:15), завжди розпізнають лженауку. Наприклад, прочитавши про діяльність Отця, Сина і Духа Святого в Євангелії від Матвія 3:16-17, такі християни миттєво засумніваються в будь-якому вченні, що суперечить ідеї Святої Трійці. Відповідно, перший крок до розпізнання лжевчення — це глибоке вивчення Біблії.

Як розпізнати фальшивих вчителів і лжепророків

Ісус сказав: «Пізнається бо дерево з плоду» (Мт. 12:33). Дивлячись на «плід», можна застосувати спеціальні методи визначення правдивості будь-якого вчення.

1. Що говорять цей вчитель про Ісуса Христа? В Євангелії від Матвія 16:15 Ісус запитує: «А ви за кого Мене маєте?». Петро йому відповів: «Ти — Христос, Син Бога Живого!». Саме за цю відповідь Петро був названий блаженным. У 2 Ів. 9 читаємо: «Кожен, хто робить переступ та не пробує в науці Христовій, той Бога не має. А хто пробує в науці Його, той має і Отця, і Сина». Іншими словами, Ісус Христос і відкуплення Ним наших гріхів — це справа надзвичайної важливості, і варто остерігатися людей, які заперечують рівність Христа і Господа Бога, применшують значення смерті Ісуса чи відкидають Його людську природу. 1 Івана 2:22 проголошує: «Хто неправдомовець, як не той, хто відкидає, що Ісус є Христос? Це антихрист, що відрікається Отця й Сина!».

2. Чи проповідує цей вчитель Євангелію? Євангелію визначається як благовіщення про смерть Ісуса, Його поховання і воскресіння згідно зі Святим Писанням (1 Кор. 15:1-4). Такі приєднані нашої вухові твердження, як «Господь любить тебе», «Бог хоче, щоб ми нагодували голодних» або «Господу до вподоби, щоб ми були

багатими» не повністю передають Добру Новину Євангелія. Апостол Павло попередив нас у своєму Посланні до галатів 1:7: «...що не інша вона, але деякі є, що вас непокоять і хочуть перевернути Христову Євангелію». Ніхто, навіть найгеніальніший проповідник, не має права вносити свої зміни в те, що дав Господь. «Як ми перше казали, і тепер знов кажу: коли хто вам не те благовістить, що ви прийняли, — нехай буде проклятий!» (Гал. 1:9).

3. Чи володіє цей учитель рисами, що славлять Господа? Роздумуючи про лжепророків, Юда сказав: «Горе їм, бо пішли вони дорогою Каїновою, і попали в обману Валаамової заплати, і загинули в бунті Корея!». Іншими словами, лжепророка можна легко пізнати з гордіни (відкинення Каїном Божих планів), скупості (Валаамове дорікання за багатство) і бунту (спроба Корея стати вищим за Мойсея).

Варто також переглянути книги Біблії, написані спеціально для того, щоб боротися із лжевченнями в межах Церкви, скажімо, Послання до галатів, 2 Петра, 2 Івана, Юди.

Інколи дуже важко розпізнати «вовка в овечій шкірі», тому що сатана і його демони набувають вигляду ангелів світла (2 Кор. 11:15). Тільки будучи добре обізнаними з Біблією, можна розпізнати фальш.

Мистецтво складання проповіді

Жив якось один англіканський священик, який був лінивим. Він давно не утруднював себе підготовкою проповідей. Від природи він володів великим розумом і красномовством, а його парафіяни були простими людьми, тому його невідготовлені проповіді мали успіх. Але, щоб жити у згоді з своєю совістю, він заявив, що буде завжди проповідувати з натхненням, довірившись Святому Духові.

Усе було чудово доти, поки одного разу, за кілька хвилин до початку ранкового служіння, до церкви зайшов не хто інший, як сам єпископ, вирішивши таким чином провести свій недільний день. Наш пастор знітився. Він примудрявся роками обманювати своїх неграмотних парафіян, але був значно менше впевнений, що йому вдасться провести єпископа. Тому він підійшов привітати несподіваного гостя і, бажаючи уникнути можливої критики на свою адресу, сказав йому, що урочисто пообіцяв завжди проповідувати без підготовки, за натхненням Духа Святого. Єпископ наче зрозумів його, і служіння почалося. Однак на половині проповіді, на великий жах проповідника, єпископ підвівся і вийшов. Після служіння на столі в ризниці пастор знайшов недбалу записку єпископа: «Я звільняю вас від вашої обіцянки!».

Ось ще одна історія. Жив якось один молодий американський пресвітеріанський священик, головним недоліком якого були не лінощі, а самовпевненість. Він постійно хвалився тим, що на підготовку недільної проповіді витрачає всього лише кілька хвилин дорогою від свого будинку до церкви. Можливо, ви здогадалися, що зробили пресвітеріанці? Вони купили йому новий будинок за п'ять миль від церкви!

Жив ще один — баптистський проповідник, у якого не було недоліків його англіканського і пресвітеріанського колег. Його, якщо це можна так назвати, бідою була надзвичайна одухотвореність. Він також не готував своїх проповідей, але робив це не через лінощі чи пику. Навпаки, це було викликано широю

побожністю. Він також покладався на Святого Духа, але, на відміну від нашого першого священика, шукав опори в самому Писанні.

«Невже ви не читали, що сказав Ісус в 19-му і 20-му віршах 10-го розділу Євангелія від Матвія? — запитував він друзів з невідомим подивом, коли вони наважувались робити йому зауваження — «Не журіться, як або що говорити: тієї години буде вам дане, що маєте ви говорити, — заповідав Ісус, — бо не ви промовлятимете, але Дух Отця вашого в вас промовлятиме». Однак чого не вистачало цьому простодушному братові, так це вміння читати слова Господа в їх контексті. Адже насправді вони починаються так: «А коли видаватимуть вас», і стосуються не церкви, а світських судів.

«... І до правителів та до царів поведуть вас за Мене», — сказав Ісус (вірш 18). Він має на увазі, що в такій ситуації у нас немає часу готуватися до захисту. І саме тоді Святий Дух дасть нам потрібні слова. Обіцянка Христа багато в чому втішалася в'язнів, які не знали, як захистити себе, і вона аж ніяк не є втіхою для тих проповідників, які надто ліниві чи самовпевнені для того, щоб готувати проповіді. Я думаю, ми повинні погодитися зі Спердженем, що «звичка виходити на кафедру невідготовленим є непростимою самовпевненістю». Що б ми подумали про адвоката, який прийшов на суд захищати свого клієнта, не ознайомившись до того з його справою? Хтось навів висловлювання відомого англійського судді, який сказав, що «справи виграються в адвокатських конторах». Те ж стосується і проповідника: якщо ви вчитеся так сяк аби як, то

ваше перебування на кафедрі — просто нахабство.

Досвід всіх великих проповідників, які володіли впливом на сучасників, свідчить про необхідність сумлінної підготовки. Ви не вірите цьому, коли слухаєте їх, бо готова проповідь здається вам нескладною. Розтлумачити текст, виявити смисл його прикладів і застосувати до життя, дохідливо і просто викласти його основні положення, підготувати пропозиції і підібрати потрібні слова — що може бути легше? Але за цим — дисципліна і праця всього життя.

Дозвольте навести тільки один приклад. Після смерті доктора Лесли Вайтхеда в 1976 р. в «Газеті Англіканської Церкви» був опублікований некролог. Там були такі слова: «У чому секрет його незвичайного впливу на людей? Бідний і багатий, могутній і безправний, відомий і невідомий — усі приходили до нього, і до всіх він був однаково уважний. У чому ж секрет такого впливу? Це запитання йому задавали десятки разів, і він щоразу відповідав: «Підготовка».

У чому ж повинна полягати наша підготовка? Це дуже відповідальна справа. Не існує єдиного рецепту підготовки проповідей. Кожен проповідник повинен розробляти свій власний метод, який відповідає його характеру і конкретній обстановці. Було б помилково сліпо копіювати інших, хоча це не означає, що ми не можемо вчитися один в одного. Еразм Роттердамський якось пожартував: «Якщо вже слонів можна навчити танцювати, левів — грати, а леопардів використовувати як гончих псів, то проповідників тим більше можна навчити проповідувати». Очевидно, такі існують етапи, через які необхідно проходити всім.

ХРИСТІАНСЬКА КЛАСИКА

Біда з цим N!

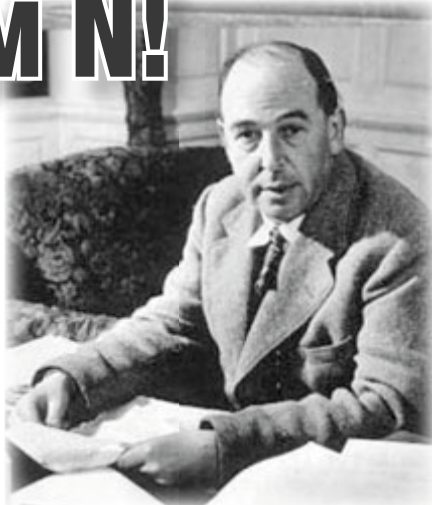
Клайв Льюїс.

Мені здається, я можу впевнено казати, що семеро з десяти моїх читачів вкрай натерпілися від якоїсь людини. Це може бути той, у кого ви працюєте, або той, хто працює у вас; той, у кого ви живете, або той, хто у вас живе; ваша свекруха чи теща, ваш син, дружина або ще хтось, хто псує вам життя. Сподіваюся, ви не надто часто скаржитеся, але інколи все ж трапляється. Друг чи просто знайомий запитає, що з вами, і вас мимоволі прорве.

Зазвичай співрозмовник питає: «Чому ж ви мовчите? Чому прямо не викладете дружині (чоловікові, батькові, дочці, сину, начальникові, квартирній господині)? Не звірі ж вони! Поясніть все розумно, спокійно, без нервів». А ви думаєте з сумом: «Ох, знав би він цього N!». Бо ви знаєте, що безнадійно кликати до його (її) глузду. Можливо, ви намагалися поговорити, і у вас опустилися руки; можливо, не намагалися, знаючи наперед, що з цього вийде. Ви знаєте, що N влаштує скандал або ж видивиться на вас чи пообіцяє виправитися, а через добу стане таким, як був.

Напевне, третій варіант — найгірший. Взагалі, ви знаєте, що з N не домовишся. Ви пам'ятаєте, як ваші спроби розвивалися об його незворушні лінощі, необов'язковість, тупість або ж образливість. Колись ви думали, що коли життя поліпшиться, N зміниться. Але ці ілюзії вже в минулому. Війна закінчилася, зарплату підвищили, хворобу вилікували, а N не змінюється. Навіть якщо ви одержите мільйон, чоловік не перестане ображати вас, дружина не перестане бурчати, син — пити, а теща чи свекруха від вас не поїдуть.

А варто знати, що справжнє щастя залежить не від зовнішніх обставин, а, між іншим, від власності ваших ближніх і що ви цих властивостей змінити не можете. Тут ми і підходимо до самої суті. Зрозумівши це, ви зрозумієте, як доводиться

Богові. Адже це трапилося і з Ним. Він дав нам чудовий, справді райський світ; дав нам розум і совість, щоб ми знали, як у цьому світі жити; зробив так, що необхідне для життя (їжа, питво, відпочинок, сон, робота) може безмежно радувати нас. А ми все псуємо. Кожен з Його дарів стає для нас зайвим приводом до озлоблення, заздрості, надміру і дурості. Ви заперечите, мовляв, Богові легше, бо Він може змінити людей, а ми не можемо. Але різниця менша, ніж ви думаєте. Господь взяв Собі за правило не змінювати людину силоміць. Він може її змінити, і змінить, але тільки тоді, коли людина Йому підкориться. Він обмежив Свою владу. Часом ми цьому дивуємось і навіть про це жаліємо.

Але Богові видніше. Він надав перевагу світові вільних істот, зі всіма його небезпеками, перед світом праведних роботів. І чим яскравіше ми собі уявляємо цей другий світ, тим краще зрозуміємо Божу мудрість.

Божий погляд на речі відрізняється від вашого. Дивлячись на якийсь будинок, завод чи контору, Він бачить на одну людину більше, ніж бачите ви. І наступний, дуже великий крок на шляху мудрості — зрозуміти, що і з вами комусь доводитись нелегко. У вас теж є фатальна риса, об яку розбиваються надії і спроби ваших ближніх.

Ви не відмахнетеся фразою: «Ну, звичайно, у мене є свої недоліки». Треба зрозуміти, що у вас є властивість, яка викликає в інших саме відчай, про який ми говорили. Напевне, ви і не підозрюєте про неї. А чому ж, запитаєте ви, вам про це не кажуть? Повірте, вам говорили, і не раз, але ви «не могли вмістити». Можливо, озлоблення, бурчання чи дивацтва, на які ви скаржитеся, — це просто спроба відкривати вам очі. Але навіть якщо ви знаєте недолік, ви знаєте його мало. Ви скажете: «Так, я вчора погарячкував», — а іншим ясно, що ви взагалі злий. Ви скажете: «Я трохи перепив», — а іншим ясно, що ви взагалі п'яниця.

Словом, Божий погляд відрізняється від нашого тим, що Він бачить всіх, а ми — всіх мінус один.

Є і друга відмінність. Бог любить всіх незважаючи на їх погані властивості. Він терпить їх, не терплячи їхнього гріха. Ви скажете: «Йому що, Він з ними не живе!». Ні, живе. Він з ними у значно глибшому сенсі, ніж ми, і завжди, без хвилини відпочинку. Будь-який нищий задум в їх (тобто нашій) душі, будь-яка мить заздрості, озлоблення, гордіни, жадібності, зверхності завжди удару по Його довготерпеливій любові і спричиняє біль, значно сильніший за той, що доводиться терпіти нам.

Чим більше ми уподібнимось Богові, тим краще для нас. Ми повинні любити N і бачити себе так, як бачимо його.

Важко думати чи не думати на замовлення, але я порадив би взагалі забути про чужі недоліки, окрім тих випадків, коли мова йде про наших учнів або дітей. Як тільки така думка прийде, женіть її і думайте насамперед про себе. Адже саме тут, з Божою допомогою, ви можете щось зробити. З усіх важких людей у вас вдома чи на роботі ви можете всерйоз виправити тільки одного. З цього і починайте. Навіщо відкладати? Рано чи пізно все одно доведеться, і чим пізніше це буде, тим важче.

Вибору нема. Ми знаємо, що Сам Господь не може дати радості бідному N, поки N заздрисний, озлоблений і зосереджений на собі. І в вас, без сумніву, є щось, що не дозволяє Богові позбавити вас ваших постійних страждань. Поки це не відійде, ви не пізнаєте раю, як не пізнає духмяного запаху людини за нежиттю. Тому довірямося Богові — вже і зараз.

(Уперше стаття опублікована в «Bristol Diocesan Gazette», 1948).

Противник теорії еволюції запропонував дарвіністам гроші

Турецький прихильник теорії креаціонізму Аднан Октав запропонував премію в сумі 10 трильйонів турецьких лір (4,4 трильйона англійських фунтів) тому, хто зможе довести справедливості теорії еволюції, пред'явивши як переконливі докази приклади так званих скам'янілостей — залишки чи відбитки тварин і рослин, які збереглися в камінні, — повідомляє Християнський Мегапортал Invictory.org з посиланням на NEWSru.

52-літній мусульманин Аднан Октав дуже популярний на своїй батьківщині. Він є критиком теорії Дарвіна, яку називає «дарвініською диктатурою». Згідно з соціологічним опитуванням, проведеним в Туреччині, теорію еволюції визнають тільки 25% населення країни.

Як відомо, дарвіністи стверджують, що в історії землі поступово, протягом декількох геологічних епох, із найпростіших видів розвинулося все розмаїття тваринного світу. Причому теорія Дарвіна ґрунтується на результатах вивчення численних скам'янілостей. У правдивості їх доказів сумніваються прихильники креаціонізму — створення світу Богом. Креаціоністи беруть за основу своїх переконань Старий Заповіт, в якому говориться, що кожен різновид відомих нам тварин з'явився в результаті окремого божественного акту творення.

Аднан Октав здобув популярність завдяки виданому ним в 2006 р. «Атласу Створення». У цьому атласі опубліковані численні ілюстрації, які, на переконання автора, доказують, що існуючі на землі форми життя не розвивалися, а залишаються незмінними.

Британський біолог Річард Докінз назвав зміст атласу «безглуздом». На це Октав відповів, що суперечка могла б бути більш науковою, якби друга сторона навела хоча б яку-небудь проміжну форму як доказ, який засвідчував би про еволюцію видів і форм. Адже, скажімо, краб, зображення якого відбитося на стародавньому камені, так виглядає і сьогодні.

Октав також став на захист біолога Майкла Рейса, який був змушений залишити посаду директора в Британському Королівському товаристві після того, як запропонував, щоб креаціонізм трактувався не як антинаукове уявлення, а як світогляд. Він говорив про панічний страх дарвіністів перед конкретними доказами.

Нещодавно Октав виграє в турецькому суді позов проти Річарда Докінза, доказавши, що його Інтернет-сайт, який має заголовок «Оазис чіткого мислення», містить богозневагу. З того часу користувачі всесвітньої мережі в Туреччині не мають можливості ознайомитися з поглядами відомого англійського дарвініста.

НХС.

Хома невіруючий

«А Хома, один з дванадцятьох, званий Близнюк, із ними не був, як приходив Ісус. Інші ж учні сказали йому: «Ми бачили Господа!»... А він відказав їм: «Коли на руках Його знаку відцвяшного я не побачу, і пальця свого не вкляду до відцвяшної рани, і своєї руки не вкляду до боку Його, — не вірую!» (Ів. 20:24-25).

Ну, якщо Хома, то він просто зобов'язаний бути «невіруючим». Цей стереотип важко зруйнувати. Справді, ім'я Хоми стало узагальненням. Споконвіку маловірного людину називають Хомою. На перший погляд, усе зрозуміло: Хома ж не повірив звістці про воскресіння, отже, мав малу віру, щоб не сказати більше — взагалі її не мав. При цьому в більшості випадків нам здається, що, будучи на місці Хоми, ми повірили б цієї новині безумовно.

Людині взагалі властиво приписувати собі неіснуючі заслуги, як і шукати виправдання власним слабкостям. Нерідко звучать нотки осуду на адресу апостола Петра, що відкрік від Ісуса саме тоді, коли Господь, здавалося, мав найбільшу потребу в його (Петровій) підтримці. Ми

готові інколи осуджувати учнів, які після Його арешту розбіглися, залишивши Вчителя на сваволі натовпу. Ми схильні думати: «Я пішов би за Ісусом до кінця. Я б ніколи не відкрікся, як це зробив Петро. Я б не вчинив, як Хома. Я б...» І насправді повторюємо ті самі помилки, часто навіть не помічаючи цього. Недаремно співаєтьсся в одному старому гімні: «То відходжу далеко, то лину до Нього знову».

Але повернімося до Хоми. Насправді Хома не такий вже й маловір. Швидше всього, він реаліст. Його невірство легше зрозуміти, якщо згадати, як помер Господь, до якого стану було доведено катуванням тіло Спасителя, що йому довелося пережити. Фільм Мела Гібсона «Страсті Христові» лише частково зміг відтворити картину страждань Спасителя. Однак відомо про кілька випадків смерті(!) глядачів під час перегляду фільму. Люди не можуть дивитися на це навіть на екрані. Хома чудово знав, як вміють бити воїни і що означає розп'яття на хресті під палючим сонцем. Він просто не міг повірити, що змучене, по суті, замучене до смерті тіло Ісуса, пробите списом, зняте з хреста може воскреснути. Це нереально, неможливо. Такого просто не може бути: «Я не повірю, якщо не побачу сам».

Тому не дивно, що коли маловірний учень побачив рани на живому тілі Вчителя, то не зміг більше стримувати своєї радості: «Господь мій і Бог мій!». Те, що неможливо людям, можливо Богові. Хома зрозумів, що перед ним стоїть Сам Господь. І повірив. Повірив настільки, що коли настав його час, коли потрібно було не словом, а ділом доказати свою любов до Воскреслого, він не злякався смерті і пішов за своїм Вчителем до кінця.

За переказом, апостол Хома проповідував народам Індії, де, незважаючи на катування, виявив героїчну твердість у вірі. А ми називаємо його «невіруючим». Його проткнули мечем, від чого він і помер. Індійські християни досі називають себе «християнами апостола Хоми». Слова Ісуса Христа зробили в житті Хоми переворот: «І не будь ти невіруючий, але віруючий!».

Може, і у твоєму житті, друже, настануть дні, коли ти не можеш радіти чудовій звістці про воскресіння. А може, взагалі, услід за Хомою, повторюєш: «А чи може таке бути?». Господь сьогодні простягає до тебе руки і говорить: «Простягни свого пальця сюди, на руки Мої подивись. Простягни свою руку і вкляди до боку Мого. І не будь ти невіруючий, але віруючий!».

Управління фінансами

Біблія багато говорить про управління фінансами. Про позику грошей неодноразово йдеться в Приповідях — 6:1-5; 20:16; 22:7, 26-27. («Багатий панує над бідними, а боржник — раб позичальника... Не будь серед тих, хто поруку дає, серед тих, хто поручується за борги: коли ти не матимеш чим заплатити, — нащо візьмуть з-під тебе постелю твою?»).

Що стосується хабарів — про них ми читаємо в Приповідях 17:8; 18:16; 21:14; 28:21; 17:23 («Безбожний таємно бере хабара, щоб зігнути путі правосуддя»).

Біблія згадує і про багатство — про це говориться в Приповідях 10:15; 11:4; 18:11; 23:5; 28:20 («Вірна людина багата на благословення, а хто спішно збагачується, непокараним той не залишиться»).

Щодо лінощів Біблія говорить: «Іди до мурашки, ліноху, поглянь на дороги її — й помудрий: нема в неї володаря, ані урядника, ані правителя; вона заготовлює літом свій хліб, збирає в жнива свою їжу. Аж доки, ліноху, ти будеш вилежуватись, коли ти зо сну свого встанеш? Ще трохи поспати, подрімати ще трохи, руки трохи зложити, щоб полежати, — і прийде, немов волюючого, твоя незалежність, і злидні твої, як озброєний муж!..» (Пр. 6:6-11).

Біблія говорить і про марноту багатства в Екл. 5:8-10; 6:12 («Як маєток примножується, то множаться й ті, що його поїдають, і яка користь його власникові, як тільки, щоб бачили очі його?»).

Також про це згадується і в 1 Тим. 6:6-11.

Про жертвування читаємо в Євангелії від Луки 6:38 і 2 Кор. 9:6-15. «А до цього кажу: Хто скупю сіє, — той скупю й жатиме! Нехай кожен дає, як серце йому призволяє, — не в смутку й не з примусу, бо Бог любить того, хто з радістю дає» (2 Кор. 9:6-7).

Відповідь на питання про управління грішми можна знайти і в Євангелії від Луки 16:1-13 (вірш 11 проголошує: «Отож коли в несправедливим багатстві ви не були вірні, — хто вам правдиве довірить?»).

Міркування на цю тему знаходимо і в Як. 1:17.

Окрім того, Біблія говорить про забезпечення свого дому всім необхідним, наприклад, 1 Тим. 5:8 заявляє: «Коли ж хто про своїх, особливо ж про домашніх не дбає, той вирікся віри, і він гірший від невірного».

То що конкретно Біблія говорить про управління фінансами? Відповідь можна вмістити в одне-єдине слово — мудрість. Ми повинні бути мудримі щодо грошей. Нам варто берегти гроші, але не накопичувати їх заради кількості. Гроші — це спосіб допомоги іншим людям, але робити це треба з проникливістю і під керівництвом Духа Святого.

Бути багатим — непогано. Погано любити гроші. Зовсім не погано бути бідним, погано розтринькувати гроші на непотрібні речі.

Божий шлях

«А путь праведних — ніби те світло ясне, що світить все більше та більш аж до повного дня!» (Пр. 4:18).

Молодий чоловік йшов одного разу з провідником крути-ми і малодоступними Альпійськими горами. Стежина, на якій двом важко було розминутися, притулилася з одного боку до стрімкої скелі, а з другого — обривалася в провалля. Страшно було юнакові, але він боязко йшов за провідником.

Поглянувши вперед, він просто обомлів: за кілька кроків спереду стежинка обривалася над проваллям; здавалося, не було жодного виходу. Але ось вони підійшли до того небезпечного місця, і молодий чоловік побачив, що стежина, круто

повернувши за виступ скелі, продовжувала тіснитися по стрімкому гірському обриву. Мандрівники могли сміливо йти далі.

Часто таке трапляється і на Божому шляху. Нам здається, що ми заходимо в глухий кут, але коли наближаємось до нього, Господь відкриває нам дальший шлях.

У милосерді Свого Бог прокладає кожному з нас той шлях, по якому нам треба йти; дає кожному свою сферу дії, свої певні обов'язки. Усі шляхи Божі — шляхи милосердя і любові.

Наше завдання — йти туди, куди веде нас Ісус Христос — адже саме Він прокладає нам шлях. Він веде стежиною, що стелиться під яскравими зірками Божих обітниць.

Ідучи нею, будемо багаті одного: бути благословенням для всіх у цьому світі. Шлях істинного християнського життя всякий не трояндами, а терням. Це шлях, від якого захоплює дух. І ніщо не зрівняється з тією славою, яка очікує людину наприкінці її шляху; але Ісус Христос не говорить, що це легкий шлях. Шлях до слави — це завжди хресна дорога, але вона всіяна Божими благословеннями.

Усе життя християнина призначене бути шляхом до Бога. Божі шляхи завжди благословенні, хоча не завжди легко ними йти. Тому будьмо вдячні Богові за них!

Згідно з опитуванням, проведеним у Сполученому Королівстві, двоє з п'яти дорослих людей моляться Богові, а кожен третій британець вірить, що Бог спостерігає за ним із небес.

Третина британців вірить, що Бог спостерігає за ними з небес

Із 22 мільйонів британців віком 18 і більше років, які заявили, що моляться Богові, мільйон звертається в молитві до Творця хоча б раз на місяць, 12 мільйонів — кожного тижня, а дев'ять мільйонів — щоденно. Більшість жителів Туманного Альбіону (68 відсотків) моляться за свою сім'ю і друзів, 41 відсоток проголошує переважно вдячні молитви, а 25 відсотків жителів просять про розв'язання світових

проблем. Опитування також показало, що тільки 22 відсотки відвідує церкву хоча б раз на рік. Третина опитаних дорослих вірять, що Бог відповідає на їх молитви, 12 мільйонів впевнені, що молитва може змінити їх життя, а також життя їх рідних. У Лондоні 73 відсотки дорослих моляться Богові і один із п'яти відвідує церкву хоча б раз на місяць.

Християнська доброчинна організація Tearfund, на замовлення

якої було проведено опитування, вважає, що його «результати повністю спростовують точку зору, згідно з якою віра стає дедалі менш значущою для нинішнього суспільства. Виконавчий директор Tearfund Метью Фрост заявив, що дані опитування «показують поширеність і потенціал молитви». Він також сподівається, що все більше людей буду молитися за такі проблеми, як бідність і зміна клімату.

Що означає молитися в Ім'я Ісуса?

Молитися в Ім'я Ісуса вчить Євангеліє від Івана 14:13-14: «І коли що просити ви будете в Імення Моє, те вчиню, щоб у Сині прославивсь Отець. Коли будете в Мене просити чого в Моє Імення, то вчиню».

Деякі люди сприймають ці вірші помилково, вірячи, що коли промовляти «в Ім'я Ісуса» наприкінці молитви, Бог завжди дасть те, чого вони просять. По суті, це використання слів «в Ім'я Ісуса» в ролі магічної формули. Але це абсолютно не відповідає Біблії! Молитися в Ім'я Ісуса — означає молитися з Його авторитетом і просити Бога-Отця діяти відповідно до наших молитов, тому що ми

звертаємось до Нього в Ім'я Його Сина Ісуса.

Молитися в Ім'я Ісуса означає те саме, що і молитися за волею Божою: «І оце та відвага, що ми маємо до Нього, — що коли чого просимо згідно волі Його, то Він слухає нас. А як знаємо, що Він слухає нас, чого тільки ми просимо, то знаємо, що одержуємо те, чого просимо від Нього» (1 Ів. 5:14-15).

Молитися в Ім'я Ісуса — це молитися за те, що прославить Ісуса. Фраза «в Ім'я Ісуса» в кінці молитви — це не магічна формула. Якщо те, чого ви просили і говорили в молитві, не було на славу Божу і не відповідало Його волі, говорити «в Ім'я Ісуса» безглуздо.

№ 10 (49) Виходить щомісяця
ЖОВТЕНЬ 2008 р.

За ЄВАНГЕЛЬСКУ
ВІРУ

Адреса редакції:
76002, м. Івано-Франківськ,
вул. Мочульського, 1;
тел./факс (0342) 50-10-19, факс 50-10-21
E-mail: gsoleg@com.if.ua

Засновник — Всеукраїнський союз церков
християн віри євангельської п'ятидесятників

Головний редактор
Михайло
ПАНОЧКО

Редакція не завжди поділяє погляди авторів.

Заступник головного редактора — Олег Карпюк;
літературний редактор — Людмила Бендус;
технічний редактор — Дана Парипа;
оператор комп'ютерного набору — Вікторія Галюк.

Газета віддрукована у ТЗОВ
«Видавничий дім «Молода Галичина».
Обсяг — 1,86 умовного
друкованого аркуша.
Тираж — 15000 примірників.
Замовлення № 923.

Р/р 2600830012161 в ОД Укрсоцбанку м. Ів.-Франківська
МФО 336019 код ЄДРПОУ 20559726